

An Chomhairle Náisiúnta um Oideachas Speisialta

Tuarascáil Bhliantúil 2017

**An Chomhairle Náisiúnta
um Oideachas Speisialta
Tuarascáil Bhliantúil 2017**

© NCSE 2018

**An Chomhairle Náisiúnta um
Oideachas Speisialta**

1-2 Sráid an Mhuilinn
Baile Átha Troim
Contae an Mhí

T: 046 948 6400

www.ncse.ie

Clár Ábhair

Tuarascáil an Chathaoirligh an CNOS don Aire	XX
Réamhrá: Ár gCur Chuige Straitéiseach	XX
Príomhghaisce	XX
Aidhm Straitéiseach 1: Tacaíocht a thabhairt do scoileanna chun cur ar chumas mac léinn le riachtanais speisialta oideachais torthaí níos fearr a bhaint amach agus a chinntiú go bhfuil raon roghanna socrúcháin oideachais ar fáil	XX
Aidhm Straitéiseach 2: Clár taighde a sholáthar a n-aithníonn príomhcheisteanna, treocheartaí atá ag teacht chun cinn agus bonn fianaise chun tacú le hobair an CNOS agus torthaí níos fearr a bhaint amach do mhic léinn a bhfuil riachtanais speisialta oideachais acu	XX
Aidhm Straitéiseach 3: Polasaí agus comhairle chleachtas neamhspleách, saineolaí agus eolasach a sholáthar don Aire Oideachais agus Scileanna	XX
Aidhm Straitéiseach 4: Athbhreithniú a dhéanamh ar sholáthar agus comhairle a thabhairt maidir le dea-chleachtas in oideachas agus oiliúint do dhaoine fásta le riachtanais speisialta oideachais	XX
Aidhm Straitéiseach 5: Eagraíocht éifeachtach a chothabháil a chomhlíonann gach ceanglas dlíthiúil agus corparáideach agus bainistíocht a dhéanamh ar straitéisí faisnéise agus cumarsáide le tuismitheoirí, mic léinn, daoine fásta faoi mhíchumas, scoileanna agus an pobal i gcoitinne.	XX
Rialachas	XX

Aguisíní (1-5)

Aguisín 1: Dearbhú maidir le Comhlíonadh Riachtanais an Chóid Chleachtais um Rialachas Comhlachtaí Stáit (2016)	XX
Aguisín 2: Foireann an CNOS	XX
Aguisín 3: Faisnéis Staitistiúil do na Blianta Acadúla Roimhe Seo 2011/12 go 2016/17	XX
Aguisín 4: Tuairisc ar Chatagóirí Míchumais	XX
Aguisín 5: Gluais d'Acrainmneacha Úsáidte	XX

Tuarascáil an Chathaoirligh an CNOS don Aire

Meitheamh 2018

An tUasal Richard Bruton, TD

An tAire Oideachais agus Scileanna

An Roinn Oideachais agus Scileanna

Sráid Mhaoilbhríde

Baile Átha Cliath 1

A t-Aire

Mar Chathaoirleach ar an CNOS, tá áthas orm an tuarascáil bhliantúil a chur ar fáil duit do 2017, de réir na gceanglas faoin Acht um Oideachas de Dhaoine le Riachtanais Speisialta Oideachais 2004.

Ba bhliain thar a bheith spreagúil í 2017 don CNOS. I mí an Mhárta, aistríodh trí sheirbhís de do Roinn roimhe sin chuig ár n-eagraíocht: an tSeirbhís Tacaíochta Iompair Náisiúnta (STIN); an tSeirbhís Tacaíochta Oideachais Speisialta (STOS); agus an tSeirbhís Múinteora Cuairte do Leanaí atá Bodhra/Neamh-Éisteachta agus Leanaí atá Dall/Lagamhairc (SMCLBD).

Is tasc dúshlánach é an t-aistriú de na seirbhísí seo isteach san CNOS, ach is fiúntach é. Cuireann sé deiseanna nua ar fáil maidir le soláthar comhtháite tacaíochta oideachais speisialta do mhic léinn, do scoileanna agus do theaghlaigh, trí sheirbhís tacaíochta aontaithe an CNOS amháin a fhorbairt. Ar deireadh thiar, cabhróidh sé le torthaí a fheabhsú do leanaí le riachtanais speisialta oideachais. Táim buíoch d'oifigigh na Roinne as oibriú le foireann an CNOS chun tacú leis an aistriú agus a chinntiú go leanfaí ar aghaidh ag seachadadh seirbhísí mar is gnách tríd an bpróiseas.

De réir mar a cheanglaítear leis an t-Acht ODRSO, cuireann mé tuarascáil bhliantúil an CNOS do 2017 ar fáil duit anois ar ár bpríomhghníomhaíochtaí i rith 2017.

Ceanglaítear freisin faoi Chód Cleachtais 2016 do Rialachas Comhlachtaí Stáit tuairisc a thabhairt duit mar seo a leanas:

- ▶ Ní comhlacht Stáit tráchtála é an CNOS. Níl aon fhochuideachtaí, comhfhiontair ná scairshealbhuithe againn. Níor chuir forbairtí suntasacha tráchtála isteach ar an CNOS i 2017 agus ní dhéanaimid ag súil le forbairtí den sórt sin
- ▶ Tá staid airgeadais an CNOS mar a nochtadh inár gcuntais bhliantúla 2017 atá iniúchta ag an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste. Cuirtear na cuntais seo, nuair a ndéantar iniúchadh orthu, faoi bhráid tú faoi Alt 29 d'Acht ODRSO ar leithligh agus cuirfidh siad, de réir mar is gá, mo thuairisc, dearbhuithe maidir le Córas Rialúcháin Inmheánacha an CNOS agus an ráiteas rialachais riachtanach agus tuarascáil na gcomhaltaí boird.
- ▶ Chríochnaigh an Chomhairle meastóireacht ar fheidhmíocht trí thagairt a dhéanamh don phlean bliantúil agus don bhuiséad i mí na Nollag 2017

- ▶ Ghlac an CNOS Cód Cleachtais 2016 do Rialachas Comhlachtaí Stáit. Faoi dheireadh 2017, bhí an CNOS ag cloí leis na ceanglais sa chód le heisceacht amháin dá ndearna do Roinn maolú a dhéanamh – níor shínigh an Comhaontú Seachadta Feidhmíochta agus a Chomhaontú Maoirseachta leis an Roinn Oideachais agus Scileanna go dtí Eanáir 2018. An síniú de seo gearán go hiomlán dúinn.
- ▶ Sa chomhthéacs seo, deimhním:
 - ▼ Tá na nósanna imeachta cuí le haghaidh tuairisciú airgeadais, iniúchadh inmheánach, taisteal agus diúscairtí sócmhainne á gcur i gcrích.
 - ▼ Tá an CNOS ag cloí le beartas an Rialtais maidir le soláthar poiblí agus ár bPlean Soláthair Corparáideach reatha á chur i ngníomh. Mar sin féin, i gcás trí chonradh, d'aithin muid neamhchomhlíonadh treoirlínte agus nochtadh sé seo inár Ráiteas um Rialú Inmheánach.
 - ▼ Tá an CNOS ag cloí le gnéithe agus nósanna imeachta ábhartha an chóid caiteachais phoiblí.
 - ▼ Rinne an CNOS measúnú cuí ar phríomhrioscaí, lena n-áirítear cur síos ar na rioscaí seo agus, nuair is iomchuí, bearta nó straitéisí maolaithe gaolmhara
 - ▼ Cloíonn comhaltaí an CNOS le Cód Iompair Ghnó an CNOS do Bhaill.
 - ▼ Comhlíonann fostaithe an CNOS an Cód Iompair do Sheirbhísigh Shibhialta.
 - ▼ Comhlíonann tuarastail is iníoctha leis an bpríomhfheidhmeannach agus le gach fostaí beartas an Rialtais.
 - ▼ Níl aon táillí stiúrthóirí iníoctha le baill Chomhairle an CNOS. Sonraítear costais bhaill na Comhairle Aonair sa ráiteas rialachais a foilsítear ar leithligh leis an tuarascáil seo.
 - ▼ Comhlíonann an CNOS na treoirlínte maidir le meastóireacht agus bainistiú ar thograí caiteachais chaipítíl.
 - ▼ Comhlíonann an CNOS ceanglais beartais taistil an Rialtais.
 - ▼ Níl an CNOS ag súil le haon imeachtaí suntasacha iar-chláir chomhardaithe.

Tá deimhnithe breise maidir le comhlíonadh riachtanais an chóid leagtha amach in Aguisín 1.

Le linn 2017, leanamar ar aghaidh ag cur poist teagaisc acmhainne agus cúntóirí riachtanas speisialta ar fáil do scoileanna le haghaidh riachtanais speisialta oideachais. Mar a shonraítear sa tuarascáil seo, faoi dheireadh na bliana 2016-17 bhí níos mó ná 7,400 post teagaisc acmhainne agus os cionn 13,000 post cúntóirí riachtanas speisialta (CRS) i scoileanna chun tacú le breis agus 57,000 mac léinn le riachtanais speisialta oideachais. Ba é seo an bhliain seo caite le múinteoirí acmhainne a leithdháileadh. I mí Mheán Fómhair 2017, cuireadh an tsamhail nua chun acmhainní teagaisc speisialta oideachais a leithdháileadh do scoileanna, de réir ciorclán do Roinne a chur chun feidhme. Bhí an-áthas ar an CNOS tacú le d'oifigigh maidir le cur i bhfeidhm an tsamhail seo.

Ceann de na príomhróil atá againn ná comhairle polasaí a sholáthar duit maidir le hoideachas mac léinn le riachtanais speisialta. Sa chomhthéacs seo, tá áthas orm a thuairisciú go lean an obair ar an athbhreithniú cuimsitheach ar an scéim CRS ar aghaidh i rith 2017. Chomh maith le tuarascáil ar dhul chun cinn a chur chugainn i mí na Bealtaine, bhí áthas orm grúpa oibre a bhunú mar chuid den athbhreithniú go déan iniúchadh ar bhealaí malartacha chun freastal ar riachtanais chúraim na mac léinn. Rinne gnéithe taighde agus comhairliúcháin an athbhreithnithe dul chun cinn chomh maith. Tá súil againn go ndéanfar an t-athbhreithniú iomlán a chomhlánú agus a chuirfear ar fáil duit i Márta 2018.

Lean ár gclár taighde ar siúl i mbliana, le dhá thionscadal ag leanúint agus tionscadal nua amháin ag tosú i réimse an oideachais aosach. D'fhreastail beagnach 200 tosaire ar ár gcomhdháil taighde bliantúil i mí na Samhna. Bhí an-tóir ar théamaí na comhdhála ar oideachas tosaigh múinteoirí agus ar theicneolaíocht chúnta.

Cuirfidh an CNOS aon fhaisnéis nó soiléiriú breise ar fáil duit féin nó d'oifigigh faoi aon cheann dár ngníomhaíochtaí i 2017 más gá.

Mise le meas

Eamon Stack
Cathaoirleach,
Comhairle Náisiúnta um Oideachas Speisialta

Réamhrá

Ár gCur chuige Straitéiseach.

Réamhrá

Ár gCur chuige Straitéiseach

Is é fíís an CNOS do chumann ina dtacaítear le leanaí agus le daoine fásta a bhfuil riachtanais speisialta oideachais acu chun torthaí níos fearr a bhaint amach ina gcuid oideachais chun a gcumas a gcumas a bhaint amach.

Agus muid ag iarraidh an fhís seo a bhaint amach, tá roinnt gníomhaíochtaí againn a eascraíonn as ár bhfeidhmeanna mar atá leagtha amach in Alt 20 den Acht um Oideachas do Dhaoine le Riachtanais Speisialta Oideachais (ODRSO), 2004. Go sonrach, tá na nithe seo a leanas san áireamh:

- ▶ Pleanáil agus comhordú ar sholáthar tacaíochtaí oideachais do leanaí le riachtanais speisialta oideachais.
- ▶ Taighde a dhéanamh agus a choimisiúnú.
- ▶ Comhairle a thabhairt don Aire Oideachais agus Scileanna maidir le beartas oideachais speisialta.
- ▶ Faisnéis a scaipeadh, lena n-áirítear dea-chleachtas, ar oideachas speisialta do thuismitheoirí, scoileanna agus daoine eile leasmhara.
- ▶ Comhlachtaí deonacha a chomhairliú lena chinntiú go gcuireann a n-eolas agus a saineolas eolas ar fhorbairt bheartas an CNOS.
- ▶ Athbhreithniú agus comhairle a thabhairt maidir le soláthar oideachais do dhaoine fásta faoi mhíchumas.

Ba bhliain uathúil agus thábhachtach í 2017 don CNOS mar ár ról agus ár seirbhísí a leathnú. I mí an Mhárta, tar éis fógra ón Aire Oideachais agus Scileanna roimhe seo i 2015, bhí an tSeirbhís Tacaíochta Oideachais Speisialta (STOS) agus an tSeirbhís Tacaíochta Iompair Náisiúnta (STIN) ag an tSeirbhís Tacaíochta Oideachais do leanaí atá bodhar/lagamhairc (SMCLBD) bhí sé mar chuid den CNOS. Ní leathnaigh an fhorbairt seo na tacaíochtaí a chuirimid ar fáil i dtéarmaí tacaíochtaí breise teagaisc agus iompraíochta do scoileanna agus do theaghlaigh ach ciallaíonn sé anois go dtugann muid deiseanna forbartha gairmiúla do mhúinteoirí agus do scoileanna chun a gcumas a thógáil chun tacú le mic léinn a bhfuil riachtanais speisialta oideachais acu.

In 2017, d'fhoilsíomar ráiteas straitéise nua ag leagan amach treo na heagraíochta sna cúig bliana amach romhainn. Aithníonn an ráiteas na cúig aidhm straitéiseach a bhfuilimid ag oibriú i dtreo. Tá an tuarascáil seo bunaithe ar na spriocanna seo, ag tuairisciú dul chun cinn faoi gach ceann acu.

Tábla 1: Ráiteas Straitéise Aidhmeanna Straitéiseacha an CNOS 2017-21

- ▶ **Aidhm 1:** Tacaíocht a thabhairt do scoileanna chun cur ar chumas mac léinn le riachtanais speisialta oideachais torthaí níos fearr a bhaint amach agus a chinntiú go bhfuil raon roghanna socrúcháin oideachais ar fáil.
- ▶ **Aidhm 2:** Clár taighde a sholáthar a n-aithníonn príomhcheisteanna, treochoirí atá ag teacht chun cinn agus bonn fianaise chun tacú le hobair an CNOS agus torthaí níos fearr a bhaint amach do mhic léinn a bhfuil riachtanais speisialta oideachais acu.
- ▶ **Aidhm 3:** Polasaí agus comhairle chleachtas neamhspleách, saineolaí agus eolasach a sholáthar don Aire Oideachais agus Scileanna.
- ▶ **Aidhm 4:** Athbhreithniú a dhéanamh ar sholáthar agus comhairle a thabhairt maidir le dea-chleachtas in oideachas agus oiliúint do dhaoine fásta le riachtanais speisialta oideachais.
- ▶ **Aidhm 5:** Eagraíocht éifeachtach a chothabháil a chomhlíonann gach ceanglas dlíthiúil agus corparáideach agus bainistíocht a dhéanamh ar straitéisí faisnéise agus cumarsáide le tuismitheoirí, mic léinn, daoine fásta faoi mhíchumas, scoileanna agus an pobal i gcoitinne.

Príomhghaisce

Príomhghaisce

Déantar achoimre anseo ar roinnt dár bpríomhghníomhaíochtaí i rith 2017.

Sa scoilbhliain 2016-17, an CNOS:

- ▶ Cumasú níos mó ná 57,000 mac léinn le riachtanais speisialta oideachais chun múineadh breise a fháil i scoileanna príomhshrutha.
- ▶ Cumasú níos mó ná 32,500 mac léinn le riachtanais speisialta oideachais a bhfuil riachtanais shuntasacha cúraim acu freisin chun rochtain a fháil ar thacaíocht chúntóir riachtanas speisialta (CRS).
- ▶ Próiseáil thar 19,000 iarratas nua ó bhunscoileanna agus iar-bhunscoileanna do dhaltaí a bhfuil riachtanais speisialta oideachais acu le haghaidh uaireanta teagaisc breise.
- ▶ Próiseáil níos mó ná 9,500 iarratas nua ó scoileanna do mhic léinn a bhfuil riachtanais speisialta oideachais acu maidir le rochtain ar thacaíocht CRS.
- ▶ Próiseáil thar 3,400 iarratas nua ar iompar scoile do mhic léinn le riachtanais speisialta oideachais.
- ▶ Próiseáil thar 4,600 iarratas nua ar theicneolaíocht chúnta/trealamh speisialta do mhic léinn le riachtanais speisialta oideachais.
- ▶ Bhunaigh 1,149 rang speisialta i scoileanna príomhshrutha le háiteanna ar fáil do 7,455 mac léinn.

Ina theannta sin, i 2017:

- ▶ Rinne trí sheirbhís nua aistriú go rathúil chuig an CNOS – an tSeirbhís Múinteora Cuairte do Leanaí atá Bochta/Leigheas Dúlra, an tSeirbhís Tacaíochta Oideachais Speisialta agus an tSeirbhís Tacaíochta Iompair Náisiúnta.
- ▶ Chuir an CNOS scoileanna ar an eolas maidir lena dtacaíochtaí teagaisc oideachais speisialta faoin tsamhail nua chun múinteoirí oideachais speisialta a leithroinnt ar scoileanna i gcomhréir le ROS de réir Chiorclán 0013/2017 agus DES 0014/2017. Roghnaíodh an tsamhail nua mar an buaiteoir foriomlán sa chatagóir Feabhais i Nuálaíocht ag Ardchaighdeáin Sármhaitheasa agus Nuálaíochta na Státseirbhíse.
- ▶ Chuir an CNOS tús le próiseas athbhreithnithe trí bliana de leithdháileadh CRS de réir Chiorclán ROS 0030/2014.
- ▶ Lean an CNOS lena Athbhreithniú Cuimsitheach ar an Scéim Cúnta Riachtanas Speisialta, arna iarraidh sin don Aire Oideachais agus Scileanna.
- ▶ D'éagraigh an CNOS a chomhdháil taighde bliantúil, a dhírigh i mbliana ar oideachas tosaigh múinteoirí, agus teicneolaíocht chúnta agus d'fhreastail beagnach 200 tosaire air.

Plean Gníomhaíochta ROS don Oideachas 2016-19

Leagann Plean Gníomhaíochta ROS don Oideachas 2016-19 fís amach do chóras oideachais agus oiliúna na hÉireann a bheith ar an chuid is fearr san Eoraip le deich mbliana anuas agus go mbeidh deis ag gach duine a gcumas a chomhlíonadh. Tá tacaíocht do fhoghlaimoirí leabaithe sna cúig sprioc plean pleanála, le hAidhm 2 ag díriú ar fhoghlaimoirí atá i mbaol míbhuntáiste oideachais nó foghlaimoirí a bhfuil riachtanais speisialta oideachais acu.

Oibreoidh an CNOS leis an ROS chun spriocanna agus gníomhaíochtaí aitheanta a sheachadadh laistigh den tréimhse ama riachtanach, lena n-áirítear tacú le tabhairt isteach an tsamhail leithdháilte nua do mhúinteoirí oideachais speisialta, ag athbhreithniú an scéim CRS agus seirbhís tacaíochta nua a fhorbairt.

I rith 2017, d'oibrigh an CNOS leis an ROS chun dul chun cinn a dhéanamh:

- ▶ Cur i bhfeidhm an tsamhail nua um leithdháileadh múinteoirí speisialta.
- ▶ Aistriú an tSeirbhís Tacaíochta Iompair Náisiúnta, an tSeirbhís Tacaíochta Oideachais Speisialta agus an tSeirbhís Múinteora Cuairte isteach san CNOS chun tús a chur le forbairt na seirbhíse tacaíochta nua.
- ▶ Obair ar an athbhreithniú cuimsitheach ar an scéim CRS, agus thug sé tuarascáil ar dhul chun cinn don Aire i mBealtaine.

Aidhm Straitéiseach 1

Tacú le scoileanna chun deis a thabhairt do mhic léinn le riachtanais speisialta oideachais torthaí níos fearr a bhaint amach agus a chinntiú go bhfuil raon roghanna sócrúcháin oideachais ar fáil.

Aidhm Straitéiseach 1

Tacú le scoileanna chun deis a thabhairt do mhic léinn le riachtanais speisialta oideachais torthaí níos fearr a bhaint amach agus a chinntiú go bhfuil raon roghanna socrúcháin oideachais ar fáil

Réamhrá

Déanann an CNOS pleananna, comhordaíonn agus athbhreithníonn soláthar tacaíochtaí oideachais do scoileanna a chláraíonn mic léinn le riachtanais speisialta oideachais.

Gach bhliain, is féidir os cionn 4,000 scoil iarratas a chur isteach chuig a EROS (eagraí riachtanais oideachais speisialta) CNOS bunaithe go háitiúil le haghaidh réimse d'acmhainní ag brath ar riachtanais an dalta, mar shampla:

- ▶ tacaíocht teagaisc acmhainne¹
- ▶ Tacaíocht CRS (cúntóir riachtanas speisialta)
- ▶ teicneolaíocht chúnta/trealamh speisialtóireachta, agus/nó
- ▶ socruithe iompair scoile neamhchaighdeanacha

Tá an chuid is mó de mhic léinn le riachtanais speisialta oideachais á n-oideachas i ranganna príomhshrutha anois. Mar sin féin, tá soláthar ó chlárú lánaimseartha i ranganna príomhshrutha le clárú lánaimseartha i scoileanna speisialta ar fáil do mhic léinn. Áirítear ar raon na roghanna socrúcháin:

- ▶ **Aicme príomhshrutha** ina bhféadfadh an mac léinn le riachtanais speisialta oideachais tacaíocht bhreise a fháil ón múinteoir ranga trí idirdhealú a dhéanamh ar an gcuraclam agus/nó tacaíocht mhúinteoireachta breise a sholáthraíonn múinteoir oideachais speisialta.
- ▶ **Rang speisialta i scoil príomhshrutha** le sé go 11 mac léinn i ngach rang speisialta, ag brath ar an riachtanas speisialta oideachais speisialta.
- ▶ **Scoil speisialta** do mhic léinn a bhfuil riachtanais speisialta oideachais níos casta acu le ranganna ó 6 go 11 mac léinn, ag brath ar an riachtanas speisialta oideachais speisialta.

1 Ó Mheán Fómhair 2017, níl feidhm ag scoileanna príomhshrutha leis an CNOS le haghaidh tacaíochta aonair teagaisc acmhainne. Cuireadh tús le múnla nua maidir le múinteoirí speisialta oideachais a leithdháileadh go díreach chuig scoileanna atá bunaithe ar phróifíl agus ar riachtanas.

Acmhainní a Fhorbairt sa Bhliain Scoile 2016-17

Iarratais ar Thacaíochtaí Breise

Sa scoilbhliain 2016-17² phróiseáil STOSanna breis agus 37,000 iarratas ar thacaíochtaí breise do dhaltáí a bhfuil riachtanais speisialta oideachais acu faoi cheithre scéim leithroinnte. Tugtar mionsonraí ar na scéimeanna seo agus líon na n-iarratas a próiseáladh i 2016-17 i dTábla 2 thíos.

Tábla 2: Achoimre ar Iarratais arna phróiseáil ag an CNOS don Bhliain Scoile 2016-17

Scéim	Líon na nIarratas
Múinteoir acmhainne	19,384
CRS	9,553
Iompar scoile	3,460
Teicneolaíocht chúnta/trealamh speisialtóireachta	4,686
Iomlán	37,083

Ranganna Príomhshrutha

Leith an CNOS 7,427 múinteoir acmhainne do scoileanna príomhshrutha le hacmhainn mhúinteoireachta breise a sholáthar do dhaltáí a bhfuil riachtanais speisialta oideachais acu i 2016-17. Is é seo méadú de 604 post múinteoireachta acmhainne lánaimseartha coibhéiseach ar an líon (6,823) a leithdháiltear do scoileanna príomhshrutha sa scoilbhliain 2015-16.

D'ardaigh líon iomlán na mac léinn a bhí ag teacht ar thacaíochtaí teagaisc acmhainne go dtí níos mó ná 57,000 (féach Aguisín 3). Tá sé seo i gcomparáid le 52,000 mac léinn sa scoilbhliain 2015-16.

Ranganna Speisialta

D'ordaigh STOSanna 152 rang speisialta nua a bhunú sa scoilbhliain 2016-17. Faoi dheireadh na scoilbhliana 2016-17, bhí 1,149 rang speisialta i scoileanna príomhshrutha, le 7,455 áit ar fáil. Is glanluach é seo de 955 áiteanna breise i 2016-17.

Tá 7,455 áit ar fáil in 1,149 rang speisialta i scoileanna príomhshrutha

2 Tá an scoilbhliain 2016-17 ó Mheán Fómhair 2016 go Meitheamh 2017. Thosaigh scéim nua i Meán Fómhair 2017 mar a luadh thuas.

Scoileanna Speisialta

Sa scoilbhliain 2016-17, bhí os cionn 7,700 mac léinn cláraithe i scoileanna speisialta a raibh tacaíocht ag an CNOS orthu. Leith an CNOS 1,197 múinteoir agus 2,405 CRS le scoileanna speisialta i 2016-17. Ba iad na figiúirí comhfhreagracha sa scoilbhliain roimhe 2015-16 ná 1,159 múinteoir agus 2,309 CRS.

Cuireadh 1,090 post breise CRS ar fáil le haghaidh leithdháileadh

Tacaíochtaí CRS

Faoi dheireadh na scoilbhliana 2016-17, tugadh tacaíocht CRS do níos mó ná 32,500 mac léinn. Bhí sé seo suas ón mbliain roimhe 2016-17 nuair a tugadh tacaíocht do 29,000 mac léinn.

Ba é 13,006 líon na bpost CRS a leithdháiltear do bhunscoileanna, iarbhunscoileanna agus scoileanna speisialta roimh dheireadh na scoilbhliana sin agus mhéadaigh sé seo freisin ón mbliain roimhe sin (11,984 post). Ba é líon na bpost CRS a cuireadh ar fáil le haghaidh leithroinnt ar fud na scoilbhliana iomláine ná 13,990. Bhí an líon seo níos mó ná an bhliain roimhe sin (12,900 post).

Próiseas Achomhairc CRS

Gach bliain, déanann scoileanna nó tuismitheoirí achomharc ar roinnt cinntí maidir le leithdháiltí CRS. Faoi dheireadh mhí na Nollag 2017, fuarthas 47 achomharc maidir le beagnach 8,000 cinntí CRS don scoilbhliain 2017-18. Bhí sé seo ó 80 achomharc an bhliain roimhe sin.

Anailís ar Achomhairc a fuarthas faoi dheireadh mhí na Nollag 2017

Líon iomlán na n-achomharc CRS a fuarthas	47
Seasamh le hachomhairc	03
Níor seasadh le hachomhairc	37
Achomhairc a tarraingíodh siar	07

Athbhreithniú Trí Bliana ar Riachtanais Chúraim

In 2017, chuir an CNOS tús le hathbhreithniú ar dhaltaí a bhí ag teacht ar thacaíocht CRS ar feadh trí bliana nó níos mó. Is riachtanas é seo faoi Chiorclán ROS 2014 maidir le CRSanna, rud a aithníonn go n-athraíonn riachtanais chúraim na mac léinn aonair le himeacht ama agus beidh siad faoi réir ama agus faoi réir athbhreithniú iomlán ar riachtanais chúraim ag deireadh tréimhse trí bliana. Bhuail naoi míle mac léinn sa phríomhshrutha agus 1,000 mac léinn eile i ranganna speisialta agus i scoileanna speisialta na critéir athbhreithnithe. Thosaigh STOS an próiseas athbhreithnithe i mí na Samhna 2017 agus críochnófar é in 2018 roimh dheireadh na scoilbhliana 2017-18.

Acmhainní a Fhorbairt sa Bhliain Scoile 2017-18³

Cur i bhfeidhm an tSamhail Leithdháileadh Teagaisc um Oideachas Speisialta Nua

I mí Eanáir 2017, d'fhógair an tAire go gcuirfí múnla leithdháilte nua teagaisc oideachais speisialta (TOS) i bhfeidhm do scoileanna príomhshrutha ó Mheán Fómhair 2017. Bhí an tsamhail nua bunaithe ar shraith de thograí a chuir grúpa oibre an CNOS ar dtús i 2014. Naoi gcéad cuireadh múinteoirí breise ar fáil chun tacú le tabhairt isteach an tsamhail.

Mar thoradh ar an tsamhail leithdháilte nua a thabhairt isteach, ní dhéanann an CNOS próisis aonair a thuilleadh chun rochtain a thabhairt ar thacaíochtaí teagaisc. Lean sé, áfach, le linn 2017 ag cuidiú leis an ROS sa phróiseas cur chun feidhme.

**Fuair 131 scoil, nó
23.4 faoin gcéad de
558 scoil achomharcóir,
méadú ar a
leithdháileadh bunaidh**

Bhunaigh an CNOS próiseas achomhairc do scoileanna ar mian leo achomharc a dhéanamh ar a leithdháileadh TOS. Ceapadh oifigeach achomhairc neamhspleách chun maoirseacht a dhéanamh ar an bpróiseas achomhairc. D'fhéadfadh scoileanna úsáid a bhaint as an bpróiseas seo a úsáid ag scoileanna i gcúinsí inar mheas siad go raibh an modh ina ndearnadh a leithdháileadh TOS a chinneadh go mícheart nó go mícheart.

Fuarthas 558 achomharc iomlán agus próiseáladh an t-oifigeach achomharc. Níor athraíodh aon leithdháileadh TOS ar bhonn achomharc a fuarthas. Mar sin féin, bunaithe ar an bhfaisnéis a chuir scoileanna ar fáil i ndoiciméadú na n-achomhairc, mhol an t-oifigeach achomhairc gur chóir don Roinn Oideachais agus Eolaíochta tuilleadh aire a thabhairt

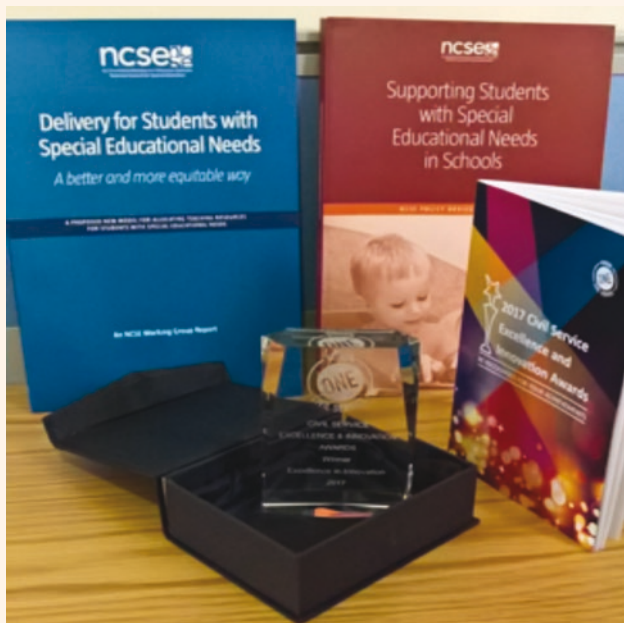
do roinnt scoileanna. Ba scoileanna iad seo nuair a meastar go raibh méadú suntasach tagtha ar chlárú bliain ó bhliain nó nuair a bhí sé le feiceáil go raibh athrú mór tagtha ar chomhthéacs sóisialta na scoile. Mar thoradh air sin, fuair 131 scoil, nó 23.4 faoin gcéad de 558 scoil achomharc, méadú ar a leithdháileadh bunaidh.

Tá próiseas athbhreithnithe eile agus críochnaitheach ar fáil nuair a eascraíonn imthosca an-eisceachtúla tar éis próifíl na scoile á ríomh. Thosaigh an próiseas seo i mí na Samhna 2017. Fuarthas n-aon iarratas amháin ar achomhairc agus táthar á bpróiseáil d'fhonn críochnú in 2018.

3 Tá an scoilbhliain 2016-17 ó Mheán Fómhair 2016 go Meitheamh 2017. Thosaigh scéim nua i Meán Fómhair 2017 mar a luadh thuas.

Samhail Leithdháilte TOS aitheanta ag Dámhachtainí Feabhais agus Nuálaíochta na Seirbhíse Sibhialta

Gach bliain, déantar gearrliosta ar thionscnaimh áirithe ar fud na státseirbhíse do Ghradaim Sármhaitheasa agus Nuálaíochta na Státseirbhíse. Seo samplaí de dhea-chleachtas agus nuálaíocht sna Ranna agus na hOifigí Rialtais. I 2017, bhí an tsamhail nua leithdháilte TOS gearrliostaithe, chomh maith le roinnt tionscnamh eile, agus roghnaíodh é mar an buaiteoir foriomlán sa chatagóir Feabhais i Nuálaíocht.

Tugann an tsamhail leithdháilte nua teagaisc oideachais speisialta (SET) duais Excellence in Innovation

Duais Barr Feabhais an Nuálaíochta sa Státseirbhís don tsamhail leithdháilte nua do mhúinteoirí oideachais speisialta.

Seirbhís Tacaíochta Nua an CNOS do Scoileanna

Ar an 20 Márta, 2017, tháinig an tSeirbhís Múinteora Cuairte do Leanaí atá Bodhra/Neamh-Éisteachta agus Dall/Dídean Dúlra (SMCLBD), an tSeirbhís Tacaíochta Oideachais Speisialta (STOS) agus an tSeirbhís Tacaíochta Iompair Náisiúnta (STIN) mar chuid den CNOS⁴. Chuaigh na trí sheirbhís seo leo siúd atá á soláthar cheana féin ag ERSO agus foireann riaracháin an CNOS.

4 Soláthraíonn an tSeirbhís Múinteora Cuairte comhairle agus tacaíocht chun a chinntiú go gcomhlíontar riachtanais leanaí agus daoine óga a bhfuil lagú éisteachta agus amhairc orthu. Tá an tseirbhís seo ar fáil ag réamhscolaíocht, bunscoil, iarbhunscoil agus ag an tríú leibhéal. Tá gach múinteoir cuairte freagrach as réigiún ar leith agus tugtar ualach cásanna do dhaltai.

Déanann an STOS réimse tionscnamh forbartha gairmiúla agus struchtúir tacaíochta do phearsanra scoile a chomhordú, a fhorbairt agus a sheachadadh ag oibriú le mic léinn a bhfuil riachtanais speisialta oideachais acu i mbunscoileanna agus iarbhunscoileanna príomhshruitha, i scoileanna speisialta agus i ranganna speisialta.

Oibríonn an STIN le scoileanna chun dul i ngleic le riachtanais shóisialta, mhothúcháin, acadúla agus iompraíochta na ndaltai. Déantar é seo ar leibhéal na scoile do gach mac léinn; le hidirghabhálacha spriocdhírthe do dhaltai áirithe; agus ar dhian-tacaíocht aonair do chúpla mac léinn.

Le cur leis na seirbhísí nua, soláthrófar seirbhís tacaíochta nua an CNOS amháin agus cuirfidh sé feabhas ar an dea-obair agus an tacaíocht atá ann cheana féin a sholáthraítear do leanaí agus dá dteaghlaigh chomh maith le múinteoirí agus scoileanna. Tógfaidh an tseirbhís tacaíochta nua cumas na scoileanna chun tacú le mic léinn a bhfuil riachtanais speisialta oideachais acu agus is é an aidhm a chinntiú go bhfaigheann scoileanna seirbhís níos comhtháite agus níos cuimsithí sa todhchaí. Tá an t-athrú comhsheasmhach le moltaí comhairle beartais an CNOS roimhe seo agus leis an athbhreithniú ar an tSeirbhís Múinteoirí Cuairte.

Tá sé i gceist go leanfaidh socruithe riaracháin ag soláthar tacaí faoi láthair do na seirbhísí seo laistigh de na hionaid oideachais ag deireadh na scoilbhliana 2017-18.

Le linn 2017, rinneadh struchtúr bainistíochta na seirbhíse nua a chomhdhlúthú le hobair leanúnach chun cleachtais oibre a chomhtháthú agus foirne réigiúnacha a thógáil.

I dteannta na seirbhísí a cuireadh ar fáil do scoileanna atá leagtha amach thuas, cuireadh na tacaíochtaí seo a leanas ar fáil faoin tseirbhís tacaíochta an CNOS a fhorbairt.

- ▶ Seachadadh 7,211 cúrsa nó imeacht
- ▶ Fuair 15,608 rannpháirtí (bainistíocht scoile agus múinteoirí) Forbairt Ghairmiúil Leanúnach seachtrach (FGL)
- ▶ Fuair 22,210 rannpháirtí tacaíocht laistigh den scoil (cuairteanna agus cur i láthair)

Ina theannta sin, fuair teaghlaigh agus scoileanna leanaí atá bodhar/deacair éisteachta nó atá dall/lagamhairc tacaíocht ó 43 múinteoir cuairte ar fud na tíre.

Duais Speisialta Urraitheoirí an CNOS ag Taispeántas Eolaí Óg BT 2017

Duais Speisialta ag Taispeántas Eolaí Óg BT 2017

Urraíocht an CNOS arís Gradam Speisialta ag Taispeántas 2017 BT Eolaithe Óga. Is é an dámhachtain an CNOS don tionscadal is fearr a chuireann feasacht agus tuiscint ar leanaí agus daoine óga a bhfuil riachtanais speisialta oideachais acu agus/nó go mbíonn tionchar díreach acu ar a saol.

Bronnadh duais speisialta an CNOS na bliana seo chuig: Roisin Foley, Coláiste Treasa, Ceann Toirc, Co Chorcaí. Tugadh an t-ainmniú ar thionscadal Roisin Ag Faire ar Disléicse: Suirbhé Cainníochtúil chun Imscrúdú a dhéanamh ar Dhíchleasas Aitheantais I measc Múinteoirí Leanaí na hÉireann i mBunscoileanna 5-7 Blianta. Ba é aidhm an staidéir aitheantas a thabhairt do mhúinteoirí bunscoile na hÉireann aitheantas a thabhairt ar na hairíonna disléicse i leanaí 5-7 bliana d'aois.

Eamon Stack, cathaoirleach, an CNOS, ag cur an Duais CNOS ar an buaiteoir Roisin Foley ó Choláiste Treasa, Corcaigh.

Aidhm Straitéiseach 2

Clár taighde a chur ar fáil a aithníonn príomhcheisteanna, treochothaí atá ag teacht chun cinn agus bonn fianaise chun tacú le hobair an CNOS agus torthaí níos fearr a bhaint amach do mhic léinn a bhfuil riachtanais speisialta oideachais acu.

Aidhm Straitéiseach 2

Clár taighde a chur ar fáil a aithníonn príomhcheisteanna, treochtaí atá ag teacht chun cinn agus bonn fianaise chun tacú le hobair an CNOS agus torthaí níos fearr a bhaint amach do mhic léinn a bhfuil riachtanais speisialta oideachais acu.

Réamhrá

Tá ról tábhachtach ag clár taighde an CNOS maidir lenár gcuid eolais a fheabhsú, lenár dtuiscint a fheabhsú agus bonn fianaise a ghiniúint ar raon saincheisteanna speisialta oideachais. Cuireann sé ar ár gcumas comhairle polasaí eolasach fianaise a chur ar fáil don Aire Oideachais agus Scileanna, chomh maith leis an bhfaisnéis oideachais speisialta is déanaí a scaipeadh do na pobail taighde, polasaí agus cleachtais.

Leanadh den obair ar thionscadail taighde i 2017, lena n-áirítear sraith taighde a bhaineann leis an Athbheithniú Cuimsitheach ar an Scéim Cúnta Riachtanas Speisialta, agus thosaigh taighde nua i réimse an oideachais aosach. D'fhreagair muid freisin i rith 2017 go leor iarratais ar fhaisnéis maidir le staitisticí riachtanas speisialta oideachais, sonraí taighde agus tuairiscí.

Taighde leanúnach i 2017

Oideachas Tosaigh do Mhúinteoirí don Chuimsiú

Is staidéar fadtéarmach ceithre bliana í an tionscadal Oideachas Tosaigh do Mhúinteoirí don Chuimsiú (OTMC) a dhéanann iarracht scrúdú a dhéanamh ar thionchar na n-athruithe ar an gcaoi a ndéantar oiliúint ar mhúinteoirí in Éirinn chun oideachas a thabhairt do mhic léinn le riachtanais speisialta oideachais. Déantar múinteoirí mac léinn a rianú ó bhliain dheireanach a gclár OTM go dtí deireadh a dara bliain ag múineadh mar mhúinteoirí cáilithe.

Aithníonn an chéad tuarascáil den tionscadal seo le foilsiú in 2018 roinnt torthaí suimiúla. Léiríonn sé go bhfuil múinteoirí mac léinn dearfach ina gcur chuige maidir le teagasc cuimsitheach agus go bhfuil siad ullmhaithe go maith i dtéarmaí luachanna agus dearcadh. Mar sin féin, ní mhothaíonn siad muiníneach as a gcuid eolais agus scileanna a úsáid chun cleachtais chuimsitheacha a chur i bhfeidhm i scoileanna. Cé go dtuairiscíonn oideachasóirí múinteoirí go bhfuil siad ag tacú le cleachtais chuimsitheacha a chur chun cinn i scoileanna, braitheann siad go minic nach gclúdaítear na cleachtais sin go leor i gcláir OTM agus nach bhfuil eolas leordhóthanach acu ar chleachtais chuimsitheacha/ar oideachas speisialta.

Leanann an staidéar ar aghaidh agus cuimseoidh sé torthaí maidir le conas a tháinig tuairimí agus scileanna na scoláirí chun cinn agus d'athraigh siad tar éis iad a bheith cáilithe mar mhúinteoirí cleachtadh i scoileanna.

I measc gníomhaíochta taighde 2017 bhí cúig phíosa taighde leanúnach agus staidéar nua coimisiúnaithe ar oideachas aosach

Taithí agus Torthaí Oideachais do Mhic Léinn le Riachtanas Speisialta Oideachais: Ó aois naoi go dtí a 13 bliana d'aois.

Déanann an staidéar taighde seo anailís ar shonraí ó staidéar fadaimseartha Fás Suas in Éirinn agus déanann sé measúnú ar an gcaoi a bhfuil mic léinn le riachtanais speisialta oideachais ag aois 13 agus conas a théann siad chun cinn ó bhí siad naoi mbliana déag.

Foilseofar an tuarascáil go luath in 2018 agus soláthraíonn sé léargais nua ar dhul chun cinn oideachas na ndaltaí i roinnt réimsí, lena n-áirítear: torthaí tástála léitheoireachta agus matamaitice; dearcadh i leith na scoile; rátaí tinrimh; taithí faoi bhulaíocht; mothúcháin agus mothúcháin; agus folláine. Tugann sé faoi deara go ndearnadh roinnt dul chun cinn dearfach i réimsí áirithe do dhaltaí a bhfuil riachtanais speisialta oideachais acu idir aois naoi mbliana d'aois agus 13, i gcomparáid lena gcomhghleacaithe gan riachtanais speisialta oideachais, lena n-áirítear maidir le meán folláine agus scóir réasúnaíochta léitheoireachta/béil, tá an bhearna idir an dá ghrúpa caolú. Mar sin féin, mar aois 13 bliana d'aois, tá daltaí a bhfuil riachtanais speisialta oideachais fós níos measa fós ná a gcomhghleacaithe gan riachtanais speisialta oideachais i roinnt réimsí. Dhá oiread mac léinn a bhfuil riachtanais speisialta oideachais acu ná gan a bheith bulaithe. Chomh maith leis sin, d'athraigh na daltaí a bhfuil riachtanais speisialta oideachais acu chomh maith leis an iarbhunscoil ná mic léinn gan riachtanais speisialta oideachais. Bhí scóir suntasacha folláine acu freisin.

Suite Taighde a bhaineann le hAthbhreithniú Cuimsitheach ar an Scéim Cúnta Riachtanas Speisialta

Mar thacú le forbairt comhairle beartais don Aire Oideachais agus Scileanna maidir leis an scéim cúntóir riachtanas speisialta (CRS), thugamar faoi roinnt píosaí taighde agus anailís a rinne muid ar ghaidh i rith 2017 mar a leagtar amach thíos.

- ▶ Athbhreithniú ar an bhfianaise taighde ar thionchar na gcineálacha éagsúla tacaíochta a bhaineann le gníomhaíocht paraprofessional do mhic léinn le riachtanais bhreise. Go sonrach, d'aimsigh an ghné seo den saothar litríocht acadúil a fuarthas idir 2000-2016 a scrúdaigh torthaí do mhic léinn a bhfuil riachtanais bhreise tacaíochta tacaíochta acu, idirghabhálacha a sheachadadh nó an oiliúint a fuair siad.
- ▶ Athbhreithniú trasteorann ar scéimeanna a bhaineann leis an scéim CRS a úsáideann riarthóirí i dtíortha eile. Déanann an t-athbhreithniú scrúdú ar an dóigh a dtugann riaracháin eile tacaíocht do dhaltaí a bhfuil riachtanais bhreise acu trína n-úsáidfear tacaíocht do dhaoine fásta nach múintear, mar a dhéantar an tacaíocht sin a leithdháileadh, a sheachadadh agus a athbhreithniú, agus na torthaí do mhic léinn an tacaíocht sin.
- ▶ Staidéar a choimisiúnaigh an CNOS agus an tÚdarás Náisiúnta Míchumais (ÚNM) i gcomhpháirt ar an gcaoi a n-ullmhaítear daoine óga faoi mhíchumas a d'fhaightear tacaíocht CRS don saol tar éis na scoile.
- ▶ Críochnaíodh an mheastóireacht ar an Tionscadal Píolótacha um Sholáthar Athraithe, a bhí ina thionscadal de chuid ROS a raibh leithdháileadh múinteoir ann, seachas CRS, chun tacú le daltaí a bhfuil deacrachtaí mothúcháin agus iompraíochta ag leibhéal na hiarbhunscoile.

- ▶ Anailís ar na torthaí do 291 mac léinn a raibh rochtain acu ar thacaíocht CRS thar thréimhse cúig bliana.
- ▶ Anailís ar níos mó ná 300 aighneacht páirtithe leasmhara.
- ▶ Athbhreithniú ar oibriú na scéime in 25 scoil.
- ▶ Athbhreithniú ar níos mó ná 200 tuarascáil ghairmiúil a úsáideadh mar bhonn chun rochtain a dháileadh ar thacaíocht CRS.

Agus an taighde seo á dhéanamh aige, ba mhór an t-easpa coibhneasta de staidéir ar ardchaighdeán a bhí dírithe ar thorthaí ar úsáid na ndaoine dífhostaíochta sa seomra ranga do mhic léinn faoi mhíchumas; agus cé go bhfuil gach riarachán a ndearnadh suirbhé orthu ag iarraidh freastal ar riachtanais bhreise na ndaltaí faoi mhíchumas trí thacaíocht do dhaoine fásta neamh-theagaisc a sholáthar, tá easpa géar sonraí riaracháin ar fáil maidir le torthaí do mhic léinn a bhfuil rochtain acu ar an tacaíocht sin.

Taighde Nua

Athbhreithniú ar Sholáthar Oideachais do Dhaoine Fásta faoi Mhíchumas i Seirbhísí Lae

Tá ról ar leith ag an CNOS athbhreithniú a dhéanamh go ginearálta ar dheiseanna oideachais agus oiliúna éagsúla do dhaoine fásta faoi mhíchumas agus comhairleoirí a chur ar an eolas maidir le dea-chleachtas. Mar chuid den obair seo, choimisiúnaigh muid píosa taighde nua in 2017 ag athbhreithniú soláthar oideachais do dhaoine fásta faoi mhíchumas i seirbhísí lae. Faoi láthair níl mórán eolais ar an raon seirbhísí oideachais a chuirtear ar fáil i seirbhísí lae, caighdeán agus cáilíocht an tsoláthair sin agus na torthaí do dhaoine fásta a fhaigheann é. Tá sé mar aidhm ag an taighde tús a chur leis an mbearna seo san eolas agus ceachtanna a aithint don todhchaí do sholáthraithe oideachais agus do gheallsealbhóirí eile.

Comhdháil Taighde 2017

Rinneadh ár gcomhdháil taighde 2017 an 21 Samhain in Ionad Comhdhála Pháirc an Chrócaigh i mBaile Átha Cliath. Mar a bhí sna blianta roimhe seo, bhí meascán múinteoirí, príomhoidí, tuismitheoirí, taighdeoirí, lucht acadúla, ionadaithe grúpa abhcóideachta míchumais, síceolaithe oideachais, oifigigh roinne agus gníomhaireachta agus ionadaithe ceardchumann. D'fhreastail thart ar 200 toscaire ar an ócáid aon lae.

D'oscail stiúrthóir na Comhairle Múinteoireachta an chomhdháil agus thug sé aghaidh ar dhá théama ar an lá. Dhírigh na seisiúin maidin ar oideachas múinteoirí lena n-áirítear. Labhair an Dr Marleen Pugach faoin tábhacht a bhaineann leis na coinníollacha cearta a chruthú chun eolas agus scileanna an mhúinteora a chur i bhfeidhm sa seomra ranga. Ina dhiaidh sin bhí cur i láthair ónár taighde fhadtéarmach maidir le hoideachas múinteoirí lena chur san áireamh. Cuireadh deireadh le seisiún na maidine le plé píolótach painéil maidir le hábhair an mhúinteora a chuimsíodh, le rannpháirtithe painéil ina raibh dhá mhúinteoir nua-cháilithe, ionadaithe ó dhá sholáthraí oideachais múinteoirí agus stiúrthóir na Comhairle Múinteoireachta.

San iarnóin, bhí dhá chur i láthair againn maidir le teicneolaíocht chúnta. D'fhéach an Dr Dave Edyburn, an chéad uair, ar na buntáistí agus na saincheisteanna a d'eascair do scoileanna agus do mhic léinn ó na forbairtí is déanaí sa teicneolaíocht chúnta. An dara cur i láthair ag Paul Nisbet, d'fhéach sé ar na hiarratais is déanaí de theicneolaíocht chúnta i scoileanna.

Ag Comhdháil Taighde an CNOS i mí na Samhna: ó chlé, Dave Edyburn, Ollscoil Florida Lárnach; Peter Hick, Ollscoil Chathair Mhainistir na Manchain; Eamon Stack, an CNOS; Paul Nisbet, CALL Albain/Ollscoil Dún Éideann; Marleen Pugach, Ollscoil Wisconsin-Milwaukee; Sheelagh Drudy, an CNOS.

Ag Comhdháil Taighde an CNOS i mí na Samhna: Sraith tosaigh (ón taobh clé), Treasa Griffin, CNOS; Eamon Stack, an CNOS; Sheelagh Drudy, an CNOS; Sinéad Duggan, Coláiste Choilm, Baile an Chollaigh, Corcaigh; Marleen Pugach, Ollscoil Wisconsin-Milwaukee; Finian O'Shea, an CNOS.

Sraith Ar ais (ón taobh clé): Peter Hick, Ollscoil Chathair Mhainistir na Manchain; Tomás Ó Ruairc, An Chomhairle Mhúinteoireachta; Dave Edyburn, Ollscoil Florida Lárnach; Michael Shevlin, Coláiste na Tríonóide, Baile Átha Cliath; Sarah Beecher, Scoil Náisiúnta Mhuire, Bánmhór, Bhaile Chláir; Paul Nisbet, CALL Albain/Ollscoil Dún Éideann.

Aidhm Straitéiseach 3

Comhairle polasaí agus
cleachtais neamhspleách,
shaineolaithe agus fianaise
a sholáthar don Aire
Oideachais agus Scileanna.

Aidhm Straitéiseach 3

Comhairle polasaí agus cleachtais neamhspleách, shaineolaithe agus fianaise a sholáthar don Aire Oideachais agus Scileanna

Ról an CNOS

Ceann de phríomhróil an CNOS ná comhairle bheartais, neamhspleách, eolasach ar an eolas faoi fhianaise a sholáthar don Aire Oideachais agus Scileanna maidir le hoideachas leanaí a bhfuil riachtanais speisialta oideachais acu.

Déanann an CNOS Dea-Dhul Chun Cinn ar a Athbhreithniú ar an Scéim CRS

Le linn 2017, chuir an CNOS béim mhór ar a athbhreithniú ar an scéim CRS. Bhí próiseas fairsing i gceist le breis is 30 cruinniú comhairliúcháin le comhpháirtithe oideachais agus le páirtithe leasmhara agus rinneadh breithniú ar níos mó ná 330 freagra a fuarthas trí shuirbhé leictreonach chomh maith le roinnt aighneachtaí scríofa ar leithligh.

I measc na snáitheanna taighde bhí anailís ar: torthaí do mhic léinn a raibh rochtain acu ar thacaíocht CRS thar thréimhse cúig bliana; oibriú scéim CRS in 25 scoil; tuairiscí gairmiúla mar bhonn le leithdháileadh tacaíochtaí cúraim. Ina theannta sin, rinneadh litríocht agus athbhreithnithe trasteorann chomh maith le hathbhreithniú cáilíochtúil comhpháirteach an CNOS/ÚNM (Údarás Náisiúnta Míchumais) ar an gcaoi a n-ullmhaítear daltaí le CRSanna don saol tar éis na scoile.

I mBealtaine 2017, chuir an CNOS tuarascáil ar dhul chun cinn ar fáil don Aire. Thuairiscímid gur féidir múnla tacaíochta níos fearr a cheapadh agus chuir sé in iúl don Aire go bhfuil sé ar intinn againn grúpa oibre faoi stiúir an CNOS a bhunú a chuimsíonn páirtithe leasmhara ábhartha chun cabhrú le togra a fhorbairt le haghaidh samhail feabhsaithe chun tacaíochtaí cúraim a sholáthar. D'iarr an tAire go gceapfadh cathaoirleach an CNOS, Eamon Stack, an grúpa oibre. Ba é téarma tagartha an ghrúpa 'togra a aithint agus a fhorbairt le haghaidh múnla tacaíochta chun torthaí níos fearr a sholáthar do dhaltaí a bhfuil riachtanais speisialta oideachais acu a bhfuil riachtanais chúraim bhreise acu.

Le linn 2017, chuir an CNOS béim láidir ar a athbhreithniú ar an scéim CRS

Tháinig an grúpa oibre le chéile 18 huairé idir Iúil agus Nollaig 2017. De réir a théarma tagartha, thuairiscigh sé don Chomhairle CNOS ag deireadh mhí na Nollag 2017 agus leag sé amach togra le haghaidh múnla tacaíochta níos fearr do dhaltaí a bhfuil riachtanais chúraim bhreise acu agus rinne sé roinnt moltaí chun éifeacht a thabhairt dá thograí.

Rinneadh ionadaíocht freisin ar an CNOS ar ghrúpa oibre arna bhunú ag an bhfoireann trasearnála (Ranna Sláinte, Oideachas agus Leanaí agus Gnóthaí Óige) chun togra a fhorbairt chun tacú le daltaí le riachtanais mhíochaine casta – chun tacaí altranais a chur san áireamh. Cuirfidh an tuarascáil ón ngrúpa seo in iúl d'athbhreithniú iomlán an CNOS mar gheall ar a dhíríú ar líon beag mac léinn le riachtanais an-sonracha.

Obair Idirnáisiúnta

I mbliana, lean an CNOS ag tacú le hobair na Gníomhaireachta Eorpaí um Riachtanas Speisialta agus Oideachas Cuimsitheach (GERSOC). Is eagraíocht neamhspleách é GERSOC a fheidhmíonn mar ardán chun comhoibriú dá bhallstáit, ag oibriú chun córais oideachais níos cuimsithí a chinntiú.

Le linn 2017, bhain an CNOS tairbhe as ballraíocht GERSOC trí:

- ▶ Ag plé le comhordaitheoirí náisiúnta maidir le húsáid tacaíochta neamhfhrithpháirteach sna seomraí ranga i gcomhalta tíortha;
- ▶ Leanúint ar aghaidh le próifíl GERSOC na múinteoirí cuimsitheacha a úsáid chun tacú lenár dtaighde ar oideachas tosaigh múinteoirí lena n-áirítear – i gcomhthéacs na hÉireann;
- ▶ Leanúint ar aghaidh le faisnéis a sholáthar maidir le hoideachas speisialta agus cuimsitheach chun pictiúr de sholáthar a ullmhú ar fud na mballstát.

Aidhm Straitéiseach 4

Athbhreithniú a dhéanamh ar an soláthar agus comhairle a thabhairt maidir le dea-chleachtas in oideachas agus oiliúint do dhaoine fásta le riachtanais speisialta oideachais.

Aidhm Straitéiseach 4

Athbhreithniú a dhéanamh ar an soláthar agus comhairle a thabhairt maidir le dea-chleachtas in oideachas agus oiliúint do dhaoine fásta le riachtanais speisialta oideachais

Réamhrá

Faoi Acht GERSOC folaíonn ról an CNOS athbhreithniú a dhéanamh go ginearálta ar an soláthar a dhéantar do dhaoine faoi mhíchumas chun leas a bhaint as soláthar breisoideachais agus ardoideachais agus oiliúna tar éis dóibh an scoil a chríochnú. Leanamar lenár gcuid oibre i rith 2017 i gcomhar agus i gcomhairle leis na húdaráis fhreagracha, soláthraithe seirbhíse, daoine faoi mhíchumas agus páirtithe leasmhara eile san earnáil.

Pléann an Fóram Comhairleach Oideachas Aosach

Le linn 2017 bhuaileamar arís le Fóram Comhairleach an CNOS chun pleanáil a phlé i scoileanna le haghaidh aistrithe chuig oideachas iar-scoil, oiliúint agus fostaíocht do mhic léinn faoi mhíchumas, lena n-áirítear go háirithe iad siúd a dteastaíonn ardleibhéal tacaíochta. Chuir an fóram agus ár gcomhairliúcháin eile le fios dúinn na hábhair imní atá ag daoine faoi mhíchumas agus dá dteaghlaiigh faoi sholáthar iar-scoile. Go háirithe, ní fhéadfaidh go leor eagla an soláthar freastal ar a gcuid riachtanas go hiomlán agus is féidir leo a bheith cinnte faoi conas teacht ar na roghanna agus na tacaíochtaí atá ar fáil agus iad ag fágáil na scoile agus ina dhiaidh sin.

Agus aird á tabhairt ar na hábhair imní seo, leanamar ag oibriú chun cabhrú leis na roghanna seo a shoiléiriú agus a chinntiú go bhfuil faisnéis ar fáil maidir leis na roghanna agus na tacaíochtaí do mhic léinn faoi mhíchumas nuair a thosaíonn siad ag ullmhú chun an scoil a fhágáil. Tá an fhaisnéis seo tábhachtach freisin nuair a thagann daoine faoi mhíchumas ar oideachas nó ar oiliúint mar dhaoine fásta. I measc na roghanna iar-scoile do mhic léinn faoi mhíchumas tá ard-oideachas, breisoideachas agus traenáil (BOT), oiliúint athshlánúcháin agus seirbhísí tacaíochta lae do dhaoine fásta.

Leanann Rannpháirtíocht an CNOS ar Ghrúpaí Earnálacha

Ghlac an CNOS páirt in obair choiste stiúrtha na Roinne Oideachais agus Scileanna a dhéanann maoirseacht ar chur i bhfeidhm an Phlean Náisiúnta um Chochothromas Rochtain ar Ardoideachas 2016-19. Áirítear leis an bplean seo raon de ghníomhartha agus aidhmeanna comhaontaithe chun rannpháirtíocht san ard-oideachas a mhéadú ag grúpaí nach bhfuil ionadaíocht orthu, daoine faoi mhíchumas san áireamh. Díríonn na gníomhartha, faoin bplean, ar chothromas rochtana príomhshruthaithe sna hinstiúidí ardoideachais uile, measúnú a dhéanamh ar thionchar na dtionscnamh rochtana seo, ag forbairt sonraí rochtana chun críocha bainistíochta agus pleanála, ag tógáil bealaí rochtana agus ag forbairt comhpháirtíochtaí réigiúnacha agus pobail.

Tá thart ar 400 mac léinn ag bogadh ó scoileanna chuig oiliúint athshlánúcháin agus tá 700 ag tosú i seirbhísí tacaíochta lae do dhaoine fásta

Rinne an tÚdarás um Ard-Oideachas (ÚAO) coimisiúnú ar athbhreithniú ar an gciste do mhic léinn faoi mhíchumas san earnáil ardoideachais agus iar-Ardteistiméireachta (IAT) agus tar éis dul i gcomhairle le páirtithe leasmhara, lena n-áirítear an CNOS, foilsíodh tuarascáil an athbhreithnithe seo i 2017.

D'fhreagair an CNOS ar pháipéar comhairliúcháin an Roinn Oideachais agus Scileanna/an Roinn Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe ar mheicníocht infheistíochta an státchiste-fhostóra le haghaidh ard-oideachais agus breisoideachais agus oiliúna (BOT) trí mhéadú ar an tobhach oiliúna náisiúnta.

Ghlacamar páirt i ngrúpa oibre Boird Oideachais agus Oiliúna Éireann (BOOÉ) chun páipéar seasamh BOOÉ a fhorbairt maidir le riachtanais foghlaimoírí faoi mhíchumas a chomhlíonadh san earnáil bhreisoideachais agus oiliúna (BOT). Cabhróidh an páipéar poist seo leis an dul chun cinn leanúnach san earnáil BOT chun tuilleadh straitéisí a fhorbairt chun daoine faoi mhíchumas a chur san áireamh.

Rannpháirtíocht leis an FSS maidir le daoine a fhágann scoil

Leanamar ar aghaidh ag plé le seirbhísí míchumais Fheidhmeannacht na Seirbhíse Sláinte (FSS) chun an réimse soláthair a mhaoiníonn FSS ar fud an Stáit a shoiléiriú agus a athbhreithniú i gcás daoine fágála scoile agus daoine fásta faoi mhíchumas agus an próiseas suntasach athraithe atá ar siúl de réir straitéis FSS, Treoracha Nua'. Tá thart ar 400 mac léinn ag bogadh ó scoileanna chuig oiliúint athshlánúcháin agus tá 700 ag tosú i seirbhísí tacaíochta lae do dhaoine fásta.

Straitéis Fostaíochta Cuimsitheach do Dhaoine faoi Mhíchumas

Lean an CNOS ar bhonn leanúnach chun tacú le gníomhartha straitéiseacha tábhachtacha faoin Straitéis Chuimsitheach Fostaíochta do Dhaoine faoi Mhíchumas 2015-24 a thacaigh agus a chur i bhfeidhm, chomh maith leis na comhlachtaí freagracha eile. Tá na gníomhartha seo go príomha faoin tosaíocht straitéiseach le scileanna, cumas agus neamhspleáchas a thógáil do dhaoine faoi mhíchumas. Ghlacamar páirt freisin leis an Údarás Náisiúnta Míchumais (UNM) i rith 2017, ag cur ionchur éifeachtach ar fáil ag grúpa oibre idir-rannach de chur chuige éifeachtach polasaí comhordaithe chun cabhrú le daoine faoi mhíchumas, lena n-áirítear iad siúd a dteastaíonn tacaíocht ard, fostaíocht a fháil agus a choinneáil.

Aidhm Straitéiseach 5

Eagraíocht éifeachtach a
chothabháil a chomhlíonann gach
ceanglas dlíthiúil agus
corparáideach agus bainistíonn sé
straitéisí faisnéise agus cumarsáide
le tuismitheoirí, mic léinn, daoine
fásta faoi mhíchumas, scoileanna
agus an pobal i gcoitinne.

Aidhm Straitéiseach 5

Eagraíocht éifeachtach a chothabháil a chomhlíonann gach ceanglas dlíthiúil agus corparáideach agus bainistíonn sé straitéisí faisnéise agus cumarsáide le tuismitheoirí, mic léinn, daoine fásta faoi mhíchumas, scoileanna agus an pobal i gcoitinne.

Le linn 2017 lean an CNOS ar ár n-eagraíocht a chothabháil chun a chinntiú go n-oibrímid go héifeachtach agus go gcomhlíontar ár riachtanais reachtúla, rialaithe agus rialachais go léir. Príomhról don CNOS ná faisnéis a sholáthar do thuismitheoirí, do scoileanna agus do na geallsealbhóirí uile ar ábhair a bhaineann le hoideachas speisialta. Le linn na bliana, leanamar ag plé lenár bpáirtithe leasmhara agus d'fhorbair muid bealaí agus ardáin nua chun cumarsáid a dhéanamh, mar shampla tríd an gcuntas Twitter nua againn.

Eolas do Thuismitheoirí

Gach bliain, seachadann na ERSO na clár faisnéise do thuismitheoirí an CNOS. Tá sé mar aidhm ag an gclár eolas a thabhairt do thuismitheoirí agus do chaomhnóirí leanaí ag tosú ar scoil na seirbhísí agus na tacaíochtaí oideachais atá ar fáil ina gceantar. Freagraíonn ERSO aon cheist a d'fhéadfadh a bheith ag tuismitheoirí/caomhnóirí agus an réimse leathan bileoga faisnéise agus leabhráin eolais an CNOS a dháileadh orthu.

I 2017, thug ár ERSO 35 seisiún ar fáil do níos mó ná 600 tuismitheoirí a bhí an-dearfach ina rátála iomlán ar an seisiún a fuair siad. Críochnófar an meastóireacht iomlán nuair a chríochnaíonn an clár seo in earrach 2018.

An CNOS ar Twitter

Bhunaigh an CNOS cuntas Twitter, @ncseirl, a chuaigh beo i mí Dheireadh Fómhair 2017. Tá sé mar aidhm ag an gcuntas eolas a thabhairt ar ár gcomhpháirtithe oideachais, páirtithe leasmhara, tuismitheoirí, mic léinn agus an pobal i gcoitinne faoi ghníomhaíochtaí an CNOS, mar spriocdhátaí iarratais, taighde agus foilsiú beartais, imeachtaí agus preaseisiúintí.

Cairt Chustaiméara

Ní mór ár gcairt do chustaiméirí a nuashonrú i 2017. Caithfidh na cairteacha nua go léir a bheith suas le trí bliana ar fad. Mar sin féin, i bhfianaise aistriú na seirbhísí nua isteach san CNOS agus i bhforbairt nádúrtha na seirbhíse tacaíochta an CNOS i gcaitheamh na bliana, forbraíodh cairt nua do chustaiméirí don eagraíocht i 2017 ach ar feadh tréimhse eatramhach le clúdach go dtí deireadh 2018 Tá sé seo ar ár láithreán gréasáin.

Cuireadh tús leis an bpróiseas chun cairt agus plean gníomhaíochta trí bliana a fhorbairt, i gcomhréir le treoirlínte ón Roinn Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe, go déanach i 2017. Táthar ag súil go gcuirfead é seo i gcrích i ndeireadh 2018.

Fóram Comhairleach

Is fóram é an Fóram Comhairliúcháin, a cheapadh faoi Acht ODRSO, go mbaineann an CNOS le hábhair speisialta oideachais. Ceapann an Chomhairle suas le 17 ball tar éis próiseas comhairliúcháin forordaithe. Ina theannta sin, ceapann an tAire trí chomhalta. Ceapadh comhaltaí ó mhí na Nollag 2016 agus tá a dtéarma ag dul in éag ag deireadh mhí na Nollag 2018. Bhuaíl siad le chéile faoi dhó sa bhliain 2017. I mí na Bealtaine, phléigh an fóram clár oibre leanúnach an CNOS agus conas a d'fhorbrófaí seirbhís tacaíochta an CNOS. I mí Dheireadh Fómhair, rinne sé iniúchadh ar na gnéithe éagsúla d'oideachas aosach agus d'aithin sé na topaicí a mheasfadh sé ag a chruinnithe 2018. Tá ballraíocht an fhórait mionsonraithe san aguisín.

Tá ballraíocht an chomhlachta liostaithe thíos.

Fóram Comhairleach an CNOS		
Comhaltaí ceaptha ag an gComhairle		Freastal
Fidelma Brady ⁵	Oifigeach Oideachais, Down Syndrome Ireland	1
Michael Byrne	Foireann Náisiúnta Míchumais Leanaí agus Teaghlaigh, An Rannóg Cúraim Shóisialaigh, FSS	1
Breda Corr	Ard-Rúnaí, Cumann Náisiúnta na mBord Bainistíochta in Oideachas Speisialta	2
Noelle Connolly	Ceannasaí na Seirbhísí Áitiúla, An Chomhairle Náisiúnta um Oideachas Speisialta	2
Padraig Flanagan	Príomhaide, Iar-bhunscoil	2
Margaret Flood ⁶	Comhairle Náisiúnta Curaclaim agus Measúnachta	1
Marie Therese Kilmartin ⁷	Príomhoide, Iar-bhunscoil	1
Gerard Gallagher	Comhairleoir Míchumais Gerard Gallagher, Ollscoil na hÉireann, Má Nuad	0
Adam Harris	Príomhfheidhmeannach, AslAm	1
Julie Helen	Advocacy Project Worker do Dhaoine faoi Mhíchumas	2
Ann Higgins	Príomhoide, Scoil Speisialta	2
Siobhan Long	Seirbhísí Míchumais Enable Ireland	2
Matt Melvin	Príomhoide, Bunscoil	2
Teresa McDonnell	Cathaoirleach eagraíochta tacaíochta do thuismitheoirí leanaí Bodhra agus Éisteachta	2
Deirbhile Nic Craith	Ard-Rúnaí Cúnta, Eagraíocht Mhúinteoirí Náisiúnta na hÉireann	2
Carmel O'Shea	Comhairle Náisiúnta Tuismitheoirí	2
Donie O'Shea	Comhairleoir Polasaí Sinsearach, An tÚdarás Náisiúnta Míchumais	2
Comhaltaí a cheap an tAire Oideachais agus Scileanna		Freastal
Michael Cullinane	Stiúrthóir Réigiúnach, an tSeirbhís Náisiúnta Síceolaíochta Oideachais	2
Eamon Clavin	Cigire Rannáin, An Roinn Oideachais agus Scileanna	2
Catriona Hanevy	Príomhoifigeach Cúnta, An Roinn Oideachais agus Scileanna	2

5 Ceapadh Fidelma Brady mar athsholáthar ar Patricia Griffin a d'éirigh as oifig.

6 Ceapadh Margaret Flood mar athsholáthar ar Denise Kelly a d'éirigh as.

7 Ceapadh Marie Therese Kilmartin mar athsholáthar ar Pádraig O'Neill a d'éirigh as.

Rialachas

Rialachas

Bainistíocht Feidhmíochta

Cuimsíonn Ráiteas Straitéise an CNOS an tréimhse 2017-21. Forbraíodh plean oibre bliantúil bunaithe ar an straitéis agus d'fhorghabh an Chomhairle é i 2017 agus athbhreithniú á dhéanamh ar an dul chun cinn ráithiúil, i dteannta rioscaí a bhaineann leo. Rinneadh an t-athbhreithniú iomlán bliantúil ar riosca agus ár gclár riosca 2017 freisin agus aontaigh an Chomhairle clár riosca nuashonraithe do 2018, ar mholadh ón gcoiste iniúchta.

Cuntais Bhliantúla

Cuireadh cuntais bhliantúla 2017 faoi bhráid an Aire i mí an Mheithimh 2017. Déanann an tArd-Reachtaire Cuntas agus Ciste iniúchadh ar chuntais bhliantúla an CNOS agus cuirtear iad faoi bhráid an Aire tar éis iniúchta agus ansin iad a leagan faoi bhráid an Oireachtais agus a fhoilseofar ar láithreán gréasáin an CNOS. Cuirtear na cuntais bhliantúla i láthair agus a fhoilsítear ar leithligh ón tuarasc seo.

Comhlíonadh Riachtanais an Chóid Chleachtais do Rialachas Comhlachtaí Stáit a dhaingniú

Ghlac an CNOS leis an gCód Cleachtais maidir le Rialachas Comhlachtaí Stáit a d'fhoilsigh an Roinn Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe i mí Lúnasa 2016. Ní mór do na gníomhaireachtaí ar fad cloí le riachtanais iomlána an chóid faoi Mheán Fómhair 2017 agus maoluithe a lorg ó na ranna tuismitheora ina gcomhlíontar go hiomlán ní bheadh sé indéanta laistigh den am sin. I rith 2017, rinneamar athbhreithniú ar ár gcomhlíonadh i gcoinne an chóid agus iarrfaimid maoluithe de réir mar a theastaíonn ón Roinn Oideachais agus Scileanna. Faoi dheireadh mhí na Nollag 2017, bhí an CNOS ag cloí le ceanglais cód le heisceacht amháin: níor shínigh ár gComhaontú Seachadta Feidhmíochta agus a Chomhaontú Maoirseachta leis an Roinn. Fuarthas maolú ar seo agus síníodh é ina dhiaidh sin i mí Eanáir 2018. Tugann Aguisín 1 mionsonraí ar dhearbhuíthe comhlíonta an chóid.

An tAcht um Rialáil Lochaíochta 2015

Is oifigeach poiblí ainmnithe é an príomhfheidhmeannach faoin Acht seo.

Éilíonn an tAcht Lochaíochta freisin faisnéis a fhoilsiú maidir le haon ghrúpaí oibre atá ag feidhmiú faoin gcód trédhearcachta. Mar chuid den Athbhreithniú Cuimsitheach ar an scéim Cúntóir Riachtanas Speisialta, bhunaigh an CNOS grúpa oibre chun cuidiú leis an bhfoirm is oiriúnaí roghanna tacaíochta a aithint agus a fhorbairt. De réir an Achta, foilsítear mionsonraí maidir le ballraíocht, téarmaí tagartha agus nótaí cruinnithe an ghrúpa oibre ar ár suíomh gréasáin.

Comhairle an CNOS

Comhairle an CNOS 2016-18 leis an POF: Ar ais (ó chlé): Marion Meany, Áine Lynch, Anne Tansey, Johnny Murphy, Joe Hayes, Helen Guinan, Antoinette Nic Gearailt agus POF Teresa Griffin.

Sraith tosaigh (ón taobh clé): Tom O'Sullivan, Eithne Fitzgerald, Finian O'Shea, cathaoirleach Eamon Stack, Sheelagh Drudy and Don Mahon.

Is é údarás rialaithe an CNOS Comhairle na Comhairle Náisiúnta um Oideachas Speisialta. Ceapann an tAire Oideachais agus Scileanna an Chomhairle faoi Alt 21 d'Acht GERSO, 2004. Éagann téarma oifige na Comhairle an 31 Nollaig, 2018.

Tá feidhmeanna na Comhairle leagtha amach in alt 20 d'Acht GERSO. Tá an Chomhairle freagrach don Aire Oideachais agus Scileanna agus tá sé freagrach as dea-rialachas a chinntiú. Tá obair agus freagrachtaí na Comhairle leagtha amach in Acht GERSO agus Treoir um Rialachas Corparáideach do Bhaill na Comhairle, a leag amach go sonrach nithe a bhí forchoimeáda don Chomhairle. Déantar cur síos breise ar ghnó agus dhualgais na Comhairle i dTearmaí Tagartha na Comhairle agus na Buan-Orduithe. I measc na n-ítimí seasta a mheasann an Chomhairle tá:

- ▶ dearbhú leasa
- ▶ tuairiscí ó choistí
- ▶ tuairiscí airgeadais/cuntais bhainistíochta
- ▶ tuarascáil ar fheidhmíocht
- ▶ cúrsaí forchoimeáda, agus
- ▶ athbhreithniú ar na rioscaí a bhaineann leis an CNOS

Déanann an príomhfheidhmeannach bainistíocht agus gnó na Comhairle i gcoitinne a bhainistiú agus a rialú mar atá leagtha amach in alt 24 d'Acht GERSO. Is é an príomhoifigeach feidhmiúcháin agus an fhoireann bhainistíochta sinsearach an riarachán agus an treoir laethúil atá ag an CNOS mar atá leagtha amach sa Ráiteas Straitéise (2017-21) atá ceadaithe ag an gComhairle.

Tá an Chomhairle freagrach as an bplean bliantúil agus na ráitis airgeadais don eagraíocht a ullmhú. Soláthraítear deimhniú go dtugann na ráitis airgeadais léargas fíor agus cothrom ar fheidhmíocht airgeadais an CNOS agus a staid airgeadais i 2017, i gcuntais bhliantúla iniúchta an CNOS a fhoilsítear ar leithligh.

De réir mar a éilítear faoin gCód Cleachtais um Rialachas Comhlachtaí Stáit, rinne an Chomhairle athbhreithniú ar a fheidhmíocht agus ar a choistí i gcaitheamh na bliana ag úsáid an chreata féinmheasúnaithe a cuireadh ar fáil sa chód. D'fhaomh an Chomhairle an próiseas freisin chun meastóireacht sheachtrach a chríochnú in 2018.

Tháinig an Chomhairle le chéile seacht n-uaire i rith 2017. Tugtar mionsonraí ar bhail anoir agus ar a gcuid freastail sa tábla seo a leanas.

Ballraíocht Chomhairle an CNOS i rith 2017		
Ainm	Sonraí	Freastal
Eamon Stack*, Cathaoirleach	Iar-Phríomh-Chigire sa Roinn Oideachais agus Scileanna (ROS)	7
Sheelagh Drudy* Leas-Chathaoirleach	Ollamh Emeritus an Oideachais i gColáiste na hOllscoile, Baile Átha Cliath agus iar-Cheann Scoil Oideachais UCD	7
Eithne Fitzgerald*	Ceann Polasaí agus Taighde Scoir, An tÚdarás Náisiúnta Míchumais	7
Helen Guinan*	Cathaoirleach an Údaráis Náisiúnta Míchumais. Iar-Phríomhoide Scoil Speisialta Naomh Pól, Montenotte, Corcaigh	7
Joe Hayes	Iar-Ambasadóir na hÉireann chuig an tSín, an Danmhairg agus an Íoslainn, Poblacht na Seice, an Úcráin agus le déanaí chuig Singeapór	6
Áine Lynch	Príomhoifigeach Feidhmiúcháin Chomhairle Náisiúnta na dTuismitheoirí Bunscoile	7
Don Mahon	Iar-Phríomh-Chigire Cúnta sa Roinn Oideachais agus Scileanna (ROS)	7
Marion Meany	Stiúrthóir Náisiúnta Cúnta i HSE do Sheirbhísí Míchumais (a oibríonn laistigh den Rannóg Cúraim Shóisialaigh) agus comhalta den Fhoireann Bainistíochta Cúraim Shóisialaigh, FSS	6
Johnny Murphy*	Cigire Rannáin, An Roinn Oideachais agus Scileanna	7
Antoinette Nic Gearailt	Uachtarán Chumann na Scoileanna Pobail agus Cuimsitheacha (UCSPC)	7
Finian O'Shea	Iar Léachtóir i gColáiste Eaglais na hÉireann, Baile Átha Cliath, áit a raibh sé ag oibriú go príomha ar an diplóma iarchéime i dtaca le tacaíocht foghlama agus riachtanais speisialta oideachais	7
Tom O'Sullivan*	Iar Léachtóir i gColáiste Eaglais na hÉireann, Baile Átha Cliath, áit a raibh sé ag oibriú go príomha ar an diplóma iarchéime i dtaca le tacaíocht foghlama agus riachtanais speisialta oideachais	7
Anne Tansey	Stiúrthóir na Seirbhíse Síceolaíochta Oideachais Náisiúnta (SSON)	7

Tá na comhaltaí sin a bhfuil a n-ainmneacha luaite le * ag freastal ar an dara téarma as a chéile ar an gComhairle

Coistí na Comhairle

Chruthaigh an Chomhairle cúig choiste faoi Alt 33 d'Acht GERSO. Tuairiscíonn na coistí seo don Chomhairle de réir a dtéarmaí tagartha agus treoirlínte rialachais mar a chinnfidh an Chomhairle iad. Freastalaíonn baill na Comhairle ar choistí amháin nó níos mó. I gcás an Choiste Iníúchta agus Riosca, tá an Chomhairle tar éis cathaoirleach seachtrach a cheapadh le taithe ábhartha.

Iníúchadh agus Riosca (ceithre chruinniú)	Freastal
John Fitzgerald, Cathaoirleach	4
Sheelagh Drudy	4
Helen Guinan	4
Don Mahon	4
Eamon Stack	2

Feidhmíocht POF (dhá chruinniú)	Freastal
Eamon Stack, Cathaoirleach	2
Helen Guinan	2
Tom O'Sullivan	2

Airgeadas (naoi gcrúinniú)	Freastal
Don Mahon, Cathaoirleach	9
Joe Hayes	8
Marion Meany	6
Antoinette Nic Gearailt	8

Taighde (cúig chruinniú)	Freastal
Sheelagh Drudy, Cathaoirleach	5
Johnny Murphy	5
Finian O'Shea	4
Anne Tansey	4

Straitéis agus Beartas (ceithre chruinniú)	Freastal
Helen Guinan, Cathaoirleach	4
Eithne Fitzgerald	4
Aine Lynch	4
Tom O’Sullivan	4

Aguisíní

Aguisín 1

Dearbhuithe maidir le Comhlíonadh Riachtanais an Chóid Chleachtais do Rialachas Comhlachtaí Stáit 2016

Córas Rialaithe Inmheánaigh an CNOS (CRS)

Tá an Chomhairle freagrach as a chinntiú go gcoimeádtar agus go bhfeidhmítear córas éifeachtach rialaithe inmheánaigh de réir an Chóid Chleachtais um Rialachas Comhlachtaí Stáit 2016 agus chun athbhreithniú a dhéanamh gach bliain ar éifeachtacht na rialuithe inmheánacha, lena n-áirítear rialuithe airgeadais agus oibríochta agus rialuithe comhlíonta agus riosca próisis agus nósanna imeachta bainistíochta. Soláthraítear an t-athbhreithniú bliantúil ar éifeachtacht Chóras Rialú Inmheánach an CNOS ag an gComhairle i 2017 i gcuntais bhliantúla iniúchta an CNOS a fhoilsítear ar leithligh.

Sceideal Feidhmeanna Archoimeádta agus Tarmligthe

D'aontaigh an Chomhairle sceideal foirmiúil faoi shaincheisteanna sonracha atá sainithe do chinneadh chun a chinntiú go ndéanfaidh sé treoir agus rialú cuí an CNOS. Chomh maith leis sin, d'aontaigh an Chomhairle sceideal de thoscaireachtaí chuig an bPríomhfheidhmeannach.

Comhlíonadh Cánach agus Rialála

Níor cuireadh cumarsáid ar bith maidir le neamhchomhlíonadh ceanglais údarás rialála nó cánach maidir le haon ní. Níl an CNOS ar an eolas faoi aon neamhchomhlíonadh iarbhrí nó is féidir le dlíthe nó rialacháin a d'fhéadfadh tionchar a bheith acu ar ár ráitis airgeadais.

Polasaí Taistil an CNOS

Tá polasaí an Rialtais maidir le taisteal gnó á gcomhlíonadh i ngach gné. D'fhorbair agus coinníonn an CNOS a bheartas agus a nósanna imeachta taistil de réir riachtanais an Rialtais.

Polasaí Soláthair

Tá polasaí an Rialtais maidir le soláthar poiblí á gcur i bhfeidhm san CNOS mar aon le cloí le rialacha agus nósanna imeachta an chóid caiteachais poiblí.

Bainistíonn an CNOS ar shocruithe seirbhíse comhroinnte agus ar chonarthaí lárnacha maidir le taisceadh, lena n-áirítear iad siúd a fuair Oifig Soláthar an Rialtais.

Diúscairt Sócmhainní

Comhlíonann CNOS go hiomlán na ceanglais atá leagtha síos ag an gcód cleachtais.

Nochtadh Rúnda

Tá beartas agus nósanna imeachta comhaontaithe ag an CNOS chun déileáil le nochtadh cosanta de réir an Achta um Nochtadh faoi Chosaint (2014). Níor tógadh aon cheist faoin nós imeachta seo i 2017.

Cosaint Leanaí

Tá nósanna imeachta agus treoirlínte forbartha ag an CNOS don fhoireann maidir le cúrsaí cosanta agus leasa leanaí mar chuid de na ceanglais nua a achtaíodh i 2017 faoin Acht um Chéad Leanaí, 2015. Tá treoirlínte an CNOS ar fáil ar ár láithreán gréasáin ag www.ncse.ie. Rinneadh próiseáil ar aon ábhar a tharraingíodh aird in 2017 de réir ár nósanna imeachta.

Iniúchadh

Tá feidhm iniúchta inmheánaigh bunaithe ag an CNOS agus tá sé tar éis cairt iniúchta inmheánaigh a chomhaontú. Tá Coiste Iniúchta agus Riosca ceaptha ag an gComhairle le téarmaí tagartha comhaontaithe lena n-áirítear maoirseacht ar fheidhm iniúchta inmheánaigh, bainistíocht riosca agus athbhreithniú ar na dréachtchuntais bhliantúla.

Tuairiscíú Bliantúil um Éifeachtúlacht Fuinnimh

I 2016, thuiriscigh an CNOS feidhmíocht fuinnimh na heagraíochta in 2015 chuig Údarás Fuinnimh Inmharthana na hÉireann de réir mar a theastaíonn faoi rialacháin an AE. Leanann an CNOS ag leanúint ar aghaidh ag dul chun cinn i dtreo sprioc 2020 a leagtar amach sa Phlean Gníomhaíochta Náisiúnta um Éifeachtúlacht Fuinnimh 2014, rud a chuireann taca ar thiomantas do shábháil fuinnimh 33 faoin gcéad don earnáil phoiblí faoi 2020. Soláthraítear na sonraí do 2016 thíos agus i gcomparáid leis an mbliain 2015 a tuairiscíodh roimhe seo figiúirí.

Forbheathnú ar Úsáid Fuinnimh an CNOS 2016 agus 2015

	2016	2015
MWh of leictreachais	147.34	139.31
MWh de bhreoslaí iontaise	219.90	273.32
MWh de bhreoslaí inathnuaite	0	0

Aguisín 2

Múinteoirí Cuairte a tháinig faoi shainchúram an CNOS ar an 20 Márta 2017⁸

Grád	Foireann sa phost iar 2017
Príomhfheidhmeannach	1
Príomhoide	4
Ceann na Seirbhísí Áitiúla	1
Príomhoide Cúnta	4
Eagraí um Riachtanais Speisialta Oideachais Shinsearacha	8
Eagraí Riachtanas Speisialta Oideachais (ERSO)	70
Múinteoirí Cuairte ⁸	44
Ard-Oifigeach Feidhmiúcháin	5
Oifigeach Feidhmiúcháin	5
Oifigeach Foirne	0
Oifigeach Cléireachais	2
Oifigeach Cléireachais Sealadach	1
Iomlán	145

8 Múinteoirí Cuairte a tháinig faoi dhualgas an CNOS ar an 20 Márta 2017

Táblaí thíos d'iar-fhoireann STOS agus STIN a d'aistrigh isteach san CNOS ón 20 Márta 2017.⁹

Iar-Grád Foirne STOS	Foireann sa phost iar 2017
Stiúrthóir/Speisialtóir Luaidhe	1
Leas-Stiúrthóirí	2
Comhordaitheoirí Náisiúnta Cúnta	5
Comhairleoirí	21
Comhlaigh	3.8
Éascaitheoirí Áitiúla	9
Ionad Oideachais – Corcaigh (foireann riaracháin)	6.4
Iomlán	48.2
Iar-Grád Foirne STIN	Foireann sa phost iar 2017
Comhordaitheoir Náisiúnta	1
Leas-Comhordaitheoir Náisiúnta	1
Comhordaitheoir Náisiúnta Cúnta	2
Comhairleoirí	19
Teiripeoir Urlabhra agus Teanga	2
Teiripeoir Saothair	2
Taighdeoir	1
Cléireachais – Grád 3	2
Iomlán	30

9 Múinteoirí Cuairte a tháinig faoi dhualgas an CNOS ar an 20 Márta 2017

Aguisín 3

Faisnéis Staitistiúil do na Blianta Acadúla Roimhe Seo 2011/12 go 2016/17

Soláthraíonn Táblaí 1-3 sonraí treochtaí do na blianta scoile 2011/12 go 2016/17 maidir le gníomhaíocht leithdháilte acmhainní an CNOS. Tá treocht aníos ann i ngach réimse. Míníonn an méadú ar dhaonra na mac léinn go páirteach an méadú ach de réir mar a fheictear ó Tábla 2 tá an méadú ar mhic léinn a bhfuil rochtain acu ar thacaíochtaí breise ag fás ag ráta níos tapúla. I Meán Fómhair 2017 thug an Roinn Oideachais agus Scileanna bealach nua chun Múinteoirí Speisialta Oideachais a leithroinnt. Tugtar eolas faoin tsamhail nua agus ar na staitisticí gaolmhara ag deireadh.¹⁰¹¹

Tábla 1: Acmhainní Oideachais Speisialta arna leithdháileadh chuig Scoileanna ag an CNOS

Cineál Poist	11/12	12/13	13/14	14/15	15/16	16/17
CRS	10,320	10,503	10,671	11,174	11,924	13,006
Múinteoirí Íseal Mhinicíochta	5,265	5,265	5,722	6,204	6,823	7,427
Múinteoirí Scoile Speisialta	1,056	1,078	1,060	1,135	1,159	1,197
Múinteoirí Ranga Speisialta	602	695	823	956	1,136	1,304

Tábla 2: Líon na Mac Léinn arna dtacú ag Leithdháileadh an CNOS

Mac Léinn	11/12	12/13	13/14	14/15	15/16	16/17
CRS Príomhshrutha	12,150	13,268	13,907	15,101	16,874	18,513
LITH ¹⁰	29,426	32,480	35,763	38,414	42,931	47,065
Ranganna Speisialta	3,286	3,684	4,353	4,706	5,472	6,393
Scoileanna Speisialta	6,848	7,077	7,299	7,459	7,607	7,739
<i>Gach mac léinn sa scoil (CITanna san áireamh)</i>	<i>875,505</i>	<i>889,269</i>	<i>903,495</i>	<i>916,992</i>	<i>931,383</i>	<i>942,885</i>

10 Tá níos mó múinteoirí i ranganna speisialta ná ranganna mar gheall ar a leithdháileadh múinteoirí amháin ar rang speisialta i mbunscoil tá 1.5 múinteoir leithdháilte ar rang speisialta sna hiarbhunscoileanna.

11 Leithdháileadh Uaireanta Múinteoireachta Íochtaine Íseal trí phróiseas iarratais do dhaltai a bhfuil diagnóis SEN acu. Scoir an próiseas leithroinnte acmhainní seo le tabhairt isteach an tsamhail nua TOS.

Tábla 3 Ranganna Speisialta De réir Míchumais

Cineál Ranganna Speisialta	11/12	12/13	13/14	14/15	15/16	16/17
NSU EI ¹¹	34	49	72	96	118	127
NSU	296	364	439	531	647	762
Urlabhra & Teanga	64	64	64	63	63	65
GLD Éadrom	73	71	67	65	64	62
GLD Meánach	31	28	39	39	48	58
Éisteacht	15	16	16	15	17	16
NIM/SEBD	9	7	8	11	10	10
Eile	26	29	32	35	41	49
Iomlán	548	628	737	855	1,008	1,149

Staitisticí ar an tsamhail TOS

Cuireadh tús leis an tsamhail athbhreithnithe le haghaidh leithdháileadh Múinteoirí Oideachais Speisialta do scoileanna i mí Mheán Fómhair 2017. Tá sé deartha chun bealach níos cothroime agus níos fearr a bhaint as acmhainní a leithdháileadh. I Márta 2017 sholáthair an Roinn Oideachais agus Scileanna leis an CNOS Leithdháileadh TOS do scoileanna. D'eagraigh an CNOS an liosta scoileanna a fhoilsiú agus a leithroinnt ar an láithreán gréasáin. Ansin d'eisigh an CNOS litir chuig scoileanna a sholáthraíonn mionsonraí maidir le ríomh na n-acmhainní sin agus pointí rochtana a sholáthar le haghaidh tuilleadh faisnéise agus próiseas achomhairc dá mba cheart é a chur i bhfeidhm. San iomlán, leithdháileadh 13,281 múinteoir.

Fuair an CNOS 150 iarratas ó scoileanna le haghaidh tacaíochta scoile ar an tSamhail Leithdháileadh Teagaisc Speisialta don tréimhse idir Meán Fómhair agus Nollaig 2017. Rinne comhairleoirí an CNOS na hiarratais seo a riaradh. Tar éis na leithdháiltí a fhógairt cuireadh comhairle do na scoileanna maidir le hachomharc a dhéanamh. Rinne an próiseas achomhairc breithniú dá mba rud é nach raibh sonraí míthreoirithe nó mícheart curtha in úsáid don phróifíl.

Fuair an CNOS 558 achomharc. Ceapadh Oifigeach Achomhairc Neamhspleách chun na hachomhairc a phróiseáil. Níor athraíodh aon leithdháileadh TOS ar bhonn achomharc a fuarthas. Mar sin féin, bunaithe ar an bhfaisnéis a chuir scoileanna ar fáil ina dhoiciméadú achomhairc, mhol an tOifigeach Achomhairc gur chóir don Roinn Oideachais agus Scileanna aird a thabhairt ar roinnt scoileanna. Ba scoileanna iad seo nuair a mheas sé go raibh méadú suntasach tagtha ar chlárú bliain ó bhliain nó i gcás inar cosúil go raibh athrú mór tagtha ar chomhthéacs sóisialta na scoile. Mar thoradh air sin, fuair 131 scoil, nó 23.4% de na 558 scoil achomharcóir, méadú ar a leithdháileadh bunaidh.

12 Bunáíodh ranganna luathghabhála do dhaltaí d'aois réamhscoile le huathchas i scoileanna príomhshrutha

Tá próiseas athbhreithnithe eile agus críochnaitheach ar fáil faoin gcioclán nuair a thagann imthosca an-eisceachtúla i ndiaidh próifíl na scoile á ríomh. Cuireadh tús leis an bpróiseas seo i mí na Samhna 2017. Fuarthas 91 iarratas ar achomharc agus táthar á bpróiseáil d'fhonn críochnú in 2018.

Aguisín 4

Cur síos ar na Catagóirí Míchumais¹³

Ard-Mhíchumas	
Catagóir míchumais	Cur síos
Míchumas foghlama ginearálta éadrom teoranta	Tá síceolaí measúnaithe ag daltaí den sórt sin mar gheall ar mhíchumas foghlama ginearálta éadrom a bheith acu. Déanfar measúnú ar SI lánsála an dalta sa raon 70 go 79.
Míchumas foghlama ginearálta éadrom	Measann síceolaí daltaí den sórt sin mar mhíchumas foghlama ginearálta éadrom. Déanfar measúnú ar SI lánsála an dalta sa réimse 50 go 69.
Míchumas foghlama sonracha	Measúnú déanta ar leanaí den sórt sin ag síceolaí mar: <ul style="list-style-type: none"> ▶ A bheith ar mheánfhiosracht nó níos airde. ▶ Céim faoi mhíchumas foghlama a bhaineann le scileanna bunúsacha i léitheoireacht, scríbhneoireacht nó matamaitic a chuireann síos orthu nó ag an dara leibhéal faoin gcéad ar thástálacha oiriúnacha, caighdeánaithe, norm-tagartha.

Míchumais Íseal Mhinichíochta	
Catagóir míchumais	Cur síos
Neamhord speictrim uathachais/uathachais (NSU)	Déanfaidh síciatraí nó síceolaí measúnú agus aicmiú ar dhaltaí den sórt sin a bhfuil uathachas nó neamhord speictrim uathachais de réir critéir DSM-IV, DSM-V, nó ICD-10.
Troid suaiteachta agus/nó fadhbanna iompair	Tá síciatraí nó síceolaí á gcóireáil ag daltaí den sórt sin i gcás coinníollacha den sórt sin mar neuróis, síceasóige óige, róghníomhaíocht, neamhord easnaimh aire, neamhord ionghabhála easnaimh aire agus neamhoird iompair atá ag maolú suntasach ar a sóisialú agus/nó ar fhoghlaim sa scoil.
Lagú éisteachta	Tá míchumas éisteachta ag daltaí den sórt sin atá chomh tromchúiseach go laghdaíonn sé go mór a gcumas chun cainte an duine a chloisteáil agus a thuiscint, rud a chuireann cosc orthu a bheith rannpháirteach go hiomlán sa idirghníomhaíocht sa seomra ranga agus ó thairbhe a bhaint as teagasc na scoile go leordhóthanach. Tá áiseanna éisteachta forordaithe ag an gcuid is mó acu agus baineann siad leas as seirbhísí múinteoir cuairte.

13 Ciorclán an Roinn Oideachais agus Scileanna SP ED 08/02.

Míchumais Íseal Mhinicíochta	
Catagóir míchumais	Cur síos
Míchumas measartha ginearálta foghlama	Rinne síceolaí measúnú ar na daltaí sin mar mhíchumas measartha ginearálta foghlama. Déanfar measúnú ar SI lánscála an dalta sa raon 35 go 49.
Míchumais éagsúla	Bíonn na critéir le haghaidh dhá nó níos mó de na míchumais íseal-mhinicíochta a thuairiscítear ag na daltaí a ndéantar measúnú orthu faoi mhíchumas éagsúla.
Daltaí le riachtanais speisialta oideachais a eascraíonn as siondróm measúnaithe	Daltaí den sórt sin a bhfuil siondróm measúnaithe, mar shampla Siondróm Down, siondróm William agus Siondróm Tourette chomh maith le haon cheann de na míchumais íseal-mhinicíochta eile.
Míchumas fisiceach	Tá míchumais bhuan nó tréimhsí ag daltaí den sórt sin ag eascairt as coinníollacha den sórt sin mar dhífhoirmíochtaí ó bhroinn, spina bifida, díospraicse, teirphóis mhatánach, pairilis ceirbreach, cnámha bréagacha nó gortú tromchúiseacha. Mar gheall ar an lagú ar a bhfeidhm fhisiceach, tá gá le hidirghabháil bhreise speisialta agus tacaíocht má tá siad ar fáil dóibh leibhéal agus cáilíocht oideachais atá oiriúnach dá riachtanais agus a gcumas. Éilíonn go leor úsáid chathaoir rothaí, gluaiseachta nó cúnamh suíocháin nó tacaíocht theicneolaíoch eile. D'fhéadfadh go mbeadh siad ag fulaingt ó easpa rialaithe agus comhordú matáin agus d'fhéadfadh go mbeadh deacrachtaí acu i gcumarsáid, go háirithe i gcás cainte ó bhéal, mar shampla díospraicse dian.
Míchumas foghlama ginearálta tromchúiseach agus cuimsitheach	Rinne síceolaí measúnú ar dhaltaí den sórt sin mar gheall ar mhíchumas foghlama ginearálta dian nó as cuimse. Measúnófar go mbeidh SI lánscála an dalta faoi bhun 35. Ina theannta sin, d'fhéadfadh míchumas fisiceacha a bheith ag daltaí den sórt sin.
Drochshuim mhothúchánach tromchúiseach agus/nó fadhbanna iompair	Is iad na critéir le haghaidh NIM tromchúiseach go bhfuil an dalta faoi chúram síciatraithe nó síceolaí clínicíúil le haghaidh neamhord clínicíúil dian. Bheadh ag súil go dtiocfadh líon beag daltaí laistigh den chatagóir seo.

Míchumais Íseal Mhinichíochta	
Catagóir míchumais	Cur síos
Neamhord sainiúil urlabhra agus teanga	<p>Ba chóir do na daltaí sin freastal ar gach ceann de na critéir seo a leanas:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Cumas neamhbhriathartha nó feidhmíochta a chaithfidh a bheith laistigh den raon meán nó os a chionn, is é sin, IS neamhbhriathartha nó feidhmíochta 90 nó níos airde. ▶ Measúnú ag teiripeoir urlabhra agus teanga agus fuair sé go raibh dhá dhiall caighdeánach nó níos mó (SD) faoi bhun na meán, nó ag leibhéal comhionann (-2 SD nó thíos, nó faoi bhun scór caighdeánach 70) i gceann amháin nó níos mó de na príomhréimsí forbartha cainte agus teanga. <p>Tá dhá mheasúnacht, measúnú síceolaíoch agus measúnú cainte and teanga riachtanach.</p>
Lagú amhairc	<p>Tá míchumas amhairc ag daltaí den sórt sin atá chomh tromchúiseach le go ndéanann siad a gcumas a fheabhsú go suntasach, rud a chuireann isteach ar a gcumas a bhrath ábhar atá curtha i láthair amhairc, mar shampla pictiúir, léaráidí agus an focal scríofa. Déanfar diagnóisiú ar roinnt díobh mar gheall ar choinníollacha den sórt sin a bhaineann le daille ó bhroinn, cataracts, albinism agus retinitis pigmentosa. Éilíonn an chuid is mó úsáid na n-áiseanna ísealfhís agus baineann siad leas as seirbhísí de múinteoir cuairte.</p>

Aguisín 5

Gluais Acrainmneacha Úsáidte

CNOS	Comhairle Náisiúnta um Oideachas Speisialta
CRS	Cúntóir riachtanas speisialta
CRI	Córas rialuithe inmheánacha
CRS	Cúntóir riachtanas speisialta
CSPC	Cumann na Scoileanna Pobail agus Cuimsitheacha
EMNE	Eagraíocht Mhúinteoirí Náisiúnta na hÉireann
ERSO	Eagraí riachtanas speisialta oideachais
FGL	Forbairt ghairmiúil leanúnach
FSS	Feidhmeannacht na Seirbhíse Sláinte
GERSO	Gníomhaireacht Eorpach um Riachtanais Speisialta agus Oideachas Cuimsitheach
LDS	Lámhleabhar diagnóiseach agus staitistiúil ar neamhoird meabhrach
NIM	Neamhord iompraíochta/lompairíocht mhothúchánach
NSU	Neamhord speictrim uathachais
NUI	Ollscoil Náisiúnta na hÉireann
ODRSO	Acht um Oideachas do Dhaoine le Riachtanais Speisialta Oideachais, 2004
OTM	Oideachas tosaí múinteoirí
ROS	Roinn Oideachais agus Scileanna
SI	Sainuimhir intleachta
SNSC	Seirbhís Náisiúnta Síceolaíochta Oideachais
STIN	Seirbhís Tacaíochta Iompair Náisiúnta
STOS	Seirbhís Tacaíochta Oideachas Speisialta
UCD	Coláiste Ollscoile Baile Átha Cliath

